

s. 18–20

**Elever lär sig agera
och tänka hållbart.**

*Oppilaat oppivat toimimaan
ja ajattelemaan
kestävästi.*



PEDERSÖRE info

2
2023

s. 12–13

**Invånarnas val blev en
frisbeegolfbana.**

*Asukkaat äänestivät
frisbeegolfbadan puolesta.*

s. 32–34

**Litterära hotspots
i Pedersöre ska
locka till läsning.**

*Kirjallisuudesta tutut paikat
houkuttelevat lukemaan.*

s. 24–25

**PK-BIOGAS NOSTAA PROFILIAAN.
Thomas Snellman antaa
biokaasulle kasvat.**

*PK-BIOGAS HÖJER PROFILEN.
Thomas Snellman ger biogasen ett ansikte.*

UTGIVARE

Pedersöre
kommun

ADRESS

Skrufvilagatan 2
68910 Bennäs

TELEFON

785 0111

ANSVARIG
UTGIVARE

Stefan Svensfors

REDAKTÖR

Malin Henricson

ÖVERSÄTTNING

Hanna Tienvieri

LAYOUT

Ida Wikström
och Johanna
Öst Häggblom

TRYCK

Forsberg

ISSN / PRINT

2343-2241

ISSN / ONLINE

2343-225X

Skolan, vården och pengarna

LEDARE

Stefan Svensfors,
kommundirektör

HÖSTEN ÄR BUDGETTIDER inom den offentliga sektorn och väldigt mycket av arbetet kretsar runt sammanställandet av nästa års budget. Med några års perspektiv på budgetarbetet i kommunen är det ingen överdrift att säga att budgetarbetet inför 2024 har varit betydligt mera utmanade än på länge, om ens någonsin. Den problematiken delar Pedersöre i och för sig med många andra kommuner och städer, men det är i sig inte till någon hjälp när det gäller att balansera den egna budgeten.

För att möta utmaningen och säkra servicenivån i så hög grad som möjligt så krävs det både strykningar i sektorernas budgetäskanden och även en höjning av skattesatsen.

Kostnadsökningar både rent allmänt och till följd av utökad verksamhet särskilt inom småbarnspedagogiken samt räntehöjningar sätter hårt tryck på budgeten inför nästa år. Därtill har vi ett stort investeringsbehov i både kommunalteknik och skolbygge. Målsättningen är att inte märkbart försämra servicenivån för kommuninvånarna, men 2024 kommer ändå att vara ett utmanade år vad gäller den kommunala ekonomin.

Välfärdsområdena inledde sin verksamhet i egen regi i början av året. Sparbehovet på 30 miljoner euro för Österbottens välfärdsområde drabbar servicen hårt över hela linjen ifall det förverkligas rakt av. För Pedersöre innebär sparkraven bland annat att provtagningarna vid välfärdsstationerna upphör och kunderna hänvisas annanstans. Naturligtvis drabbar sparkraven en mängd andra funktioner i välfärdsområdets verksamhet i hela Österbotten. Sparkraven är inte oväntade i sig, staten har satt hårda krav på välfärdsområdets finansiering, men det är orimligt att tänka sig att allt ska gå att göra på en gång. En så stor omställning som överföringen av ansvaret för social- och hälsovården från kommunerna till välfärdsområdena tar tid att genomföra och det tar tid för verksamheten att hitta sina former. Det borde också beaktas i både finansiering och tidtabell för sparkraven.

Kommunen har inte längre några stora möjligheter att påverka välfärdsområdets verksamhet, men vi värnar starkt om våra välfärdsstationer och servicen i dessa liksom våra tre serviceboenden för äldre.



— **Kostnadsökningar både rent allmänt och till följd av utökad verksamhet särskilt inom småbarnspedagogiken samt räntehöjningar sätter hårt tryck på budgeten inför nästa år. Därtill har vi ett stort investeringsbehov i både kommunalteknik och skolbygge.**

STEFAN SVENSFORS

Trots utmanande tider, både ekonomiskt och i övrigt, så finns det också mycket framtidstro i Pedersöre. Det såg alla som tog del av Axåkers skolas invigningsfest som hölls på Svenska dagen den 6 november. Invigningsfesten där Axåkers skola officiellt överlämnades till brukarna, dvs elever och lärare i tidigare Bennäs, Östensö och Sundby skolor, blev en både värdig och rolig fest där inte minst elevernas fina uppträdanden uppskattades. Pedersöre har och har haft en strategi att satsa på utbildningen och på lärmiljöerna och den strategin konkretiseras på ett utmärkt sätt i Axåkers skola.

Satsningarna på utbildning och lärmiljöer fortsätter i Sandsund skolas nybygge, där skede 1 som bäst håller på att förverkligas och enligt plan färdigställs till skolstarten 2024.

Vi har alltså siktet stadigt inställt på att förverkliga en fin service till kommuninvånarna också under 2024 och jag vill också samtidigt önska alla en bra avslutning på hösten och en bra början på vintersäsongen. Och önska alla ett fridfullt julfirande och ett Gott Nytt 2024. ■



s. 14–16

Mångsidig mat främjar
äldres välbefinnande.Monipuolinen ruokavalio
edistää seniorien
hyvinvointia.

Koulu, hoito ja rahat

PÄÄKIRJOITUS

Stefan Svenfors,
kunnanjohtaja

SYKSY ON JULKISELLA SEKTORILLA talousarvion aikaa, ja suuri osa työstä pyöri seuraavan vuoden talousarvion laatimisen ympärillä. Muutaman vuoden kokemuksella kunnan talousarviotyöstä ei ole liioittelua sanoa, että vuoden 2024 talousarvion laatiminen on ollut huomattavasti haastavampaa kuin pitkään aikaan ellei jopa haastavampaa kuin koskaan. Sama ongelma on Pedersören lisäksi monella muulla kunnalla ja kaupungilla, mutta siitä ei sinänsä ole apua oman budjetin tasapainottamisessa.

Jotta haasteeseen voidaan vastata ja mahdollisimman korkea palvelutaso turvata, leikkauksia on tehtävä toimialojen anomiiin määrärahoihin ja korotettava myös veroprosenttia.

Kustannusten nousu sekä yleisellä tasolla että erityisesti varhaiskasvatuksen toiminnan lisääntymisen seurauksena sekä korkojen nousu asettavat paljon paineita ensi vuoden talousarviolle. Lisäksi meillä on suuri investointitarve sekä kunnallistekniikan että koulurakennusten osalta. Tavoitteena on, että kuntalaisten palvelutaso ei merkittävästi heikkene, mutta vuosi 2024 tulee silti olemaan haastava vuosi kuntataloudelle.

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden alussa. Pohjanmaan hyvinvointialueen 30 miljoonan säästötarve iskee palveluihin kovaa kautta linjan, jos se toteutuu sellaisenaan. Pedersören osalta säästövaatimus tarkoittaa muun muassa sitä, että näytteenotot hyvinvointiasemilla loppuvat ja asiakkaat ohjataan muualle. Säästövaatimukset koskevat tietysti monia muitakin hyvin-

vointialueen toimintoja koko Pohjanmaalla. Säästövaatimukset eivät itsessään ole yllättäviä. Valtio on asettanut kovat vaatimukset hyvinvointialueiden rahoitukselle, mutta on kohtuutonta kuvitella, että kaiken voisi tehdä yhdellä kertaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirto kunnilta hyvinvointialueille on suuri muutos, jonka toteuttaminen vie aikaa. Myös toiminnan muotoutumiseen menee aikaa. Tämä pitäisi ottaa huomioon sekä rahoituksessa että säästövaatimuksille asetetussa aikataulussa.

Kunnilla ei ole enää suuria mahdollisuuksia vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan, mutta me puolustamme voimakkaasti hyvinvointiasiamme ja niiden palveluita sekä kolmea vanhusten palvelutaloamme.

Niin taloudellisesti kuin muutinkin haastavista ajoista huolimatta Pedersöressä on myös paljon uskoa tulevaisuuteen. Sen näkivät kaikki, jotka osallistuivat Axåkers skolan avajaisiin Ruotsalaisuuden päivänä 6. marraskuuta. Axåkers skolan avajaisissa koulu luovutettiin virallisesti käyttäjilleen eli entisten Pännäisten, Östensön ja Sundbyn koulujen oppilaille ja opettajille. Avajaiset olivat arvokas ja hauska juhla, jossa saatiin ihailla myös oppilaiden hienoja esityksiä. Pedersörellä on ja on ollut strategiana panostaa koulutukseen ja oppimisympäristöihin, ja tämä strategia konkretisoi- tuu hienosti Axåkers skolassa.

Panostukset koulutukseen ja oppimisympäristöihin jatkuvat Sandsund skolan uudisrakennuksessa, jonka ensimmäistä vaihetta ollaan parhaillaan toteuttamassa ja joka suunnitelman mukaan valmistuu koulun alkuun 2024 mennessä.

Tähtäimemme on siis tiukasti siinä, että tuotamme hyvää palvelua kuntalaisille myös vuonna 2024. Samalla haluan myös toivottaa kaikille hyvää loppusyksyä ja talvikauden alkua sekä rauhallista joulua ja hyvää uutta vuotta 2024. ■

- 4 Förlängd cykelväg gynnar motionärer och arbetspendlare
Jatkettu pyörätie hyödyttää kuntoilijoita ja työmatkaajia
- 6 Fastighetsägare – fyll i formulär om dina byggnader
Kiinteistönomistaja – täytä lomake rakennuksistasi
- 8 Lekparkerna är omhuldade samlingsplatser
Leikkipuistot ovat suosittuja kokoontumispaikkoja
- 11 Ladda ner Pedersöreappen i telefonen
Lataa Pedersöre -sovellus puhelimeesi
- 12 Medborgarbudgeten går till frisbeegolfbana i Lappfors
Asukasbudjetin rahat Lappforsin frisbeegolfraataan
- 14 Sunda matvanor bäddar för livskraft på äldre dar
Terveelliset ruokailutottumukset tuovat vireyttä seniorivuosiin
- 18 Elever lär sig agera och tänka hållbart
Oppilaat oppivat toimimaan ja ajattelemaan kestävästi
- 21 Eleverna delaktiga i Axåkers konstverk
Oppilaat mukana Axåkersin taideteoksessa
- 22 När det självklara dricksvattnet krisar
Kun vesihuolto joutuu kriisiin
- 24 Thomas Snellman ger biogasen ett ansikte
Thomas Snellman antaa biokaasulle kasvot
- 26 Vandrarna önskar ringled och mindre grusväg
Vaeltajat toivovat ympyräreittejä ja vähemmän sorateitä
- 28 En onsdagskväll med MI –
Keskiviikkoilta MI:s seurassa
- 30 Medborgarinstitutet informerar
Kansalaisopisto tiedottaa
- 31 Samla skidkilometrar i vinter
Talvella kerätään hiihtokilometrejä
- 32 Platser i litteraturen ska locka till läsning
Kirjallisuudesta tutut paikat houkuttelevat lukemaan
- 34 Biblioteket informerar
Kirjasto tiedottaa
- 35 Krysset
- 36 Föreningsgalan

— *Tavoitteena on, että kuntalaisten palvelutaso ei merkittävästi heikkene, mutta vuosi 2024 tulee silti olemaan haastava vuosi kuntataloudelle.*

STEFAN SVENFORS



PEDERSÖRE

www.pedersore.fi



Förlängd cykelväg gynnar motionärer och arbetspendlare

Cykelvägen längs Lodevägen i Sandsund förlängs som bäst med en dryg kilometer, från Gåsgränd ut till landsväg 749. Cykelledens förverkligande gynnar både arbetspendling och motion.

fots, på cykel eller i bil. Cykelvägen blir 3,5 meter bred.

– Den byggs fristående från Lodevägen på hela sträckan, utom längs den sista delen vid anslutningen till Gåsgränd, där blir det ett grönområde på 1,5 meter emellan, säger kommunaltekniska chefen Stefan Hellund.

Tryggheten ökar också tack vare att cykelvägen får egen belysning. Från kommunens sida hoppas Liljedahl-Lund och Hellund att många ska använda cykelvägen när den är klar.

– Vi hoppas att fler ska börja cykla till jobbet, för den skapar förutsättningar för både cykelpendling och motion, säger tekniska chefen Yvonne Liljedahl-Lund.

Sandsundbon Birgitta Sundholm är en av dem som hurrar för att cykelvägen ska förlängas.

– Jag blev glad när beskedet kom. Jag har väntat i många år, säger hon.

Hon bor bara några stenkast från platsen där nuvarande cykelväg upphör. Sundholm och hennes familj rör

BEHOVET AV EN cykelväg som förenar bostadsområdet med Skutnabbavägen har diskuterats i flera år, i takt med att trafiken längs Lodevägen ökat. Kommunen har hoppats och sökt bidrag från staten för förverkligande. Det första försöket stöp på att planeringen gick in på statens område vid landsväg 749. Det krävdes också ytterligare uppgifter om trafikmängd samt kalkyler om hur cykelvägen förväntas påverka cykelpendling och motionscykling. Så planerna justerades och kompletterades – och en ny ansökan lämnades in.

Då gick det bättre. Staten lovar betala upp till 165 795 euro, det vill säga hälften av den uppskattade totalkostnaden på 335 000 euro.

– En förutsättning för statsbidra-

get är att gång- och cykelvägen går på kommunens eget bostadsområde. Därför var det här inget bidrag vi kunde söka för t ex cykelväg i Lillby, säger tekniska chefen Yvonne Liljedahl-Lund och kommunaltekniska chefen Stefan Hellund.

Kommunen begärde in offerter på byggarbetet så fort planeringen hade finslipats. Sundström hade den förmånligaste offerten och valdes till entreprenör.

Målsättningen är att cykelvägens botten ska göras klar före vintern. Asfalteringen sker sommaren 2024. Den sista augusti 2024 ska hela entreprenaden vara klar.

Syftet med den förlängda cykelvägen är att göra trafiken tryggare för alla – oberoende om man rör sig till

TEXT & FOTO
Malin Henricson



Jatkettu pyörätie hyödyttää kuntoilijoita ja työmatkaajia

TEKSTI & KUVAT
Malin Henricson

Sandsundissa Lodentien varrella kulkevaa pyörätietä jatketaan parhaillaan runsaan kilometrin verran Hanhenkujalta maantielle 749. Toteutuva pyörätie hyödyttää sekä työmatkaajia että kuntoilijoita.

↑ Grävarbetet inleddes i november.
↑ Kaivuutyöt aloitettiin marraskuussa.

← Förlängningen av cykelvägen är efterlängtat både av kommunens tjänstemän och invånare i Sandsund. Kommunen anlitar Sundströms för entreprenaden. På bild från vänster Stefan Hellund, Yngve Sundström och Mikael Klemets.

← Pyörätien jatkamista ovat odottaneet sekä kunnan viranhaltijat että Sandsundin asukkaat. Kunta on valinnut Sundströmin urakoitsijaksi. Kuvassa vasemmalta Stefan Hellund, Yngve Sundström ja Mikael Klemets.

165 795 €

on valtion osuus
projektin arvioiduista
335 000 euron
kokonaiskustannuksista.

335 000 €

är den uppskattade
helhetskostnaden
för förlängningen
av cykelvägen längs
Lodevägen.

sig dagligen med bil, till fots och med cykel på Lodevägen ut till landsvägen, och i nuläget upplever hon vägen som mörk och otrygg. Därför välkomnar hon också uppgiften att cykelvägen får egen belysning.

– Jag ser fram emot en upplyst cykelväg där vi och alla Sandsundbor tryggt kan motionera även under det mörka vinterhalvåret, säger Sundholm.

Tekniska avdelningens tjänstemän funderar ännu på man kunde göra det tryggare att korsa landsväg 749. Det finns planer på att förlänga cykelvägen.

– Vi utreder tillsammans med NTM-centralen hur man kunde göra förbättringar. Det blir skede 2, säger Hellund. ■

ASUNTOALUEEN JA SKUTNABBANTIEN yhdistävästä pyörätiestä on keskusteltu useita vuosia, kun liikenne on lisääntynyt Lodentien. Kunta on toivonut ja hakenut valtionavustusta pyörätien toteuttamiseen. Ensimmäinen yritys kaatui siihen, että suunnitelma ulottui maantien 749 vieressä olevalle valtion alueelle. Tarvittiin myös lisätietoja liikennemäärästä sekä laskelmia siitä, miten pyörätien odotetaan vaikuttavan työmatka- ja kuntopyöräilyyn. Joten suunnitelmia tarkistettiin ja täydennettiin ja uusi hakemus jätettiin.

Toisella kertaa sujui paremmin. Valtio lupaa maksaa 165 795 euroa eli puolet arvioiduista 335 000 euron kokonaiskustannuksista.

– Valtionavustuksen edellytyksenä on, että kävely- ja pyörätie kulkee kunnan omalla asuntoalueella. Siksi emme voineet hakea tätä avustusta esim. Lillbyn pyörätietä varten, tekninen johtaja Yvonne Liljedahl-Lund ja kunnallistekniikan päällikkö Stefan Hellund sanovat.

Kunta pyysi tarjouksia rakennustöistä heti kun suunnitelmaa oli hiottu. Urakoitsijaksi valittiin Sundström, jonka tarjous oli edullisin.

Tavoitteena on, että pyörätien pohja valmistuu ennen talvea. Tie asfaltoidaan alkukesällä 2024. Urakan on tarkoitus olla valmis viimeinen päivä elokuuta 2024.

Pyörätien jatkamisen tarkoituksena on parantaa liikenneturvallisuutta kaikkien osalta riippumatta siitä, kulkeeko kävellen, pyörällä vai autolla. Pyörätietä tulee 3,5 metriä leveä.

– Se rakennetaan erilleen Lodentiestä koko matkalta lukuun ottamatta loppuosaa Hanhenkujan liittymän yhteydessä, jossa väliin jää 1,5 metrin viheralue, kunnallistekniikan päällikkö Stefan Hellund sanoo.

Turvallisuus lisääntyy myös siksi,

että pyörätie saa oman valaistuksen. Kunnan puolesta Liljedahl-Lund ja Hellund toivovat, että monet käyttäisivät pyörätietä, kun se on valmis.

– Toivomme, että useammat ihmiset alkaisivat pyörällä töihin, koska tie tarjoaa edellytykset sekä työmatkapyöräilylle että kuntoilulle, tekninen johtaja Yvonne Liljedahl-Lund sanoo.

Sandsundilainen Birgitta Sundholm on yksi heistä, jotka riemuitsevat pyörätien jatkamisesta.

– IlaHDuin päätöksestä. Olen odottanut tätä monta vuotta, hän sanoo.

Hän asuu vain muutaman kivenheiton päässä paikasta, johon nykyinen pyörätie päättyy. Sundholm ja hänen perheensä kulkevat päivittäin autolla, kävellen ja pyörällä Lodentietä pitkin maantielle. Tie on tällä hetkellä hänen mielestään pimeä ja turvaton. Siksi hän on tyytyväinen, että pyörätie saa oman valaistuksen.

– Odotan kovasti valaistua pyörätietä, jolla me ja kaikki sandsundilaiset voimme turvallisesti liikkua myös pimeinä talvikuukausina, Sundholm sanoo.

Teknisen osaston viranhaltijat pohtivat vielä, miten maantien 749 ylittämisestä voisi tehdä turvallisempaa. Pyörätien jatkaminen on suunnitelmassa.

– Selvitämme yhdessä ELY-keskuksen kanssa, miten parannuksia voitaisiin tehdä. Vaihe 2 on tulossa, Hellund sanoo. ■

Fastighetsägare – fyll i formulär om dina byggnader

TEXT & FOTO

Malin Henricson

Kommunen har redan i tre år inventerat byggnadsbeståndet i kommunen. Kartläggningen är på god väg – men det är många uppgifter som saknas. Fastighetsägarna kan hjälpa till med att uppdatera registren genom att fylla i ett formulär på kommunens webbplats.

IDA HELLUND BÖRjade som biträdande byggnadsinspektör i våras och en av hennes arbetsuppgifter är att jämföra hur uppgifterna från inventeringen överensstämmer med de register som kommunen och övriga myndigheter har. Det finns cirka 19 000 byggnader i Pedersöre och alla är inte nödvändigtvis registrerade. Eller så är uppgifterna felaktiga eller ofullständiga.

– Jag har lagt till eller redigerat uppgifter för 1 200 byggnader. Det handlar främst om lador, gamla uthus, fähus och olika ekonomibyggnader, säger Hellund.

Det behövs till exempel inget bygglov för mindre ekonomibyggnader som vedlador, men de ska ändå anmälas. På detaljplanområde får man bygga upp till 12 m² med en anmälan, utanför detaljplanområde områden gäller 20 m².

Så det är en vanlig uppgift som Hellund har kompletterat. Små hundkojor, växthus och lekstugor behöver inte rapporteras.

Byggnadstillsynen får basuppgifter om fastigheterna från skatteförvaltningen. Om faktan skiljer mycket från de uppgifter som kommunen har, letar Hellund fram bygglovet för att se vad som står där. Väsentliga avvikelser korrigeras. Om det saknas bygglov skriver Hellund in inventeringens uppgifter i kommunens program.

För ett så komplett och bra resultat som möjligt hoppas kommunen få hjälp av fastighetsägarna. För att göra det enkelt och smidigt har byggnadstillsynen öppnat ett frågeformulär på kommunens webbplats. Där kan fastighetsägarna skriva in uppgifter om de byggnader som finns på

deras tomter. Man hittar formuläret genom en länk på startsidan www.pedersore.fi, under rubriken Bygga – Fastighetskartläggning.

– På det sättet är det enklare för oss att få korrekta uppgifter. Det är inga svåra frågor. Det handlar om vem som äger byggnaden, adress, hustyp, ungefärligt byggnadsår, om det finns vatten- och elanslutningar och vilket uppvärmningssätt som används, nämner Hellund som exempel.

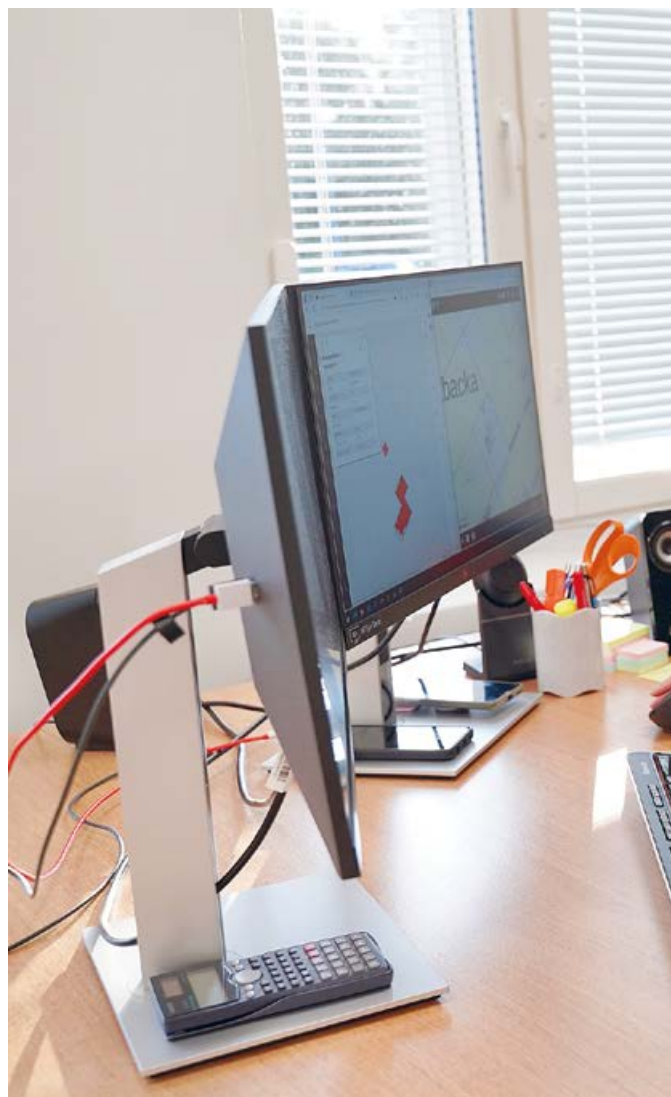
I formuläret ska man uppge fastighetsbeteckningen. Den hittas på Lantmäteriets webbsida Kartplatsen. På kartsidan klickar man på lager-symbolen i vänstra balken och väljer ”Fastighetsbeteckningar” och sedan ”Fastighetsgränser” och zoomar in på rätt område. Där hittar man beteckningen i formeln 599-xxx-xxx-xxx.

Kartläggningens syfte är att säkerställa att alla fastighetsägare behandlas jämlikt, och att så småningom uppdatera registren hos olika myndigheter, till exempel kommunens eget byggnadsregister, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas register och skatteförvaltningens register.

Det handlar också om att fastighetsskatten ska bli rätt. Det är bra om fastighetsägarna kontrollerar beslut och fakturor om fastighetsskatten de kommande åren.

– Vissa byggnader finns med i skattemyndigheternas uppgifter men inte hos oss. Det kan leda till att skatten blir fel. Kontrollera därför att allting stämmer när fakturan för fastighetsskatten kommer, säger Hellund. ■

HAR DU FRÅGOR om kartläggningen kan du kontakta byggnadstillsynen per mejl, byggnadstillsyn@pedersore.fi.



↑ Genom att kartlägga byggnadsbeståndet vill kommunen säkerställa att myndigheterna har korrekta uppgifter, och att alla fastighetsägare behandlas jämlikt.

↑ *Rakennuskannan kartoittamisella kunta haluaa varmistaa, että viranomaisilla on oikeat tiedot ja että kaikkia kiinteistönomistajia kohdellaan tasavertaisesti.*



Kiinteistönomistaja – täytä lomake rakennuksistasi

TEKSTI & KUVAT
Malin Henricson

Kunta on jo kolmen vuoden ajan inventoinut kunnan rakennuskantaa. Kartoitus on hyvällä mallilla, mutta paljon tietoja puuttuu vielä. Kiinteistönomistajat voivat auttaa rekisterin päivittämisessä täyttämällä lomakkeen kunnan verkkosivuilla.

IDA HELLUND ALOITTI keväällä apulaisrakennustarkastajana, ja yksi hänen tehtävistään on verrata inventoinnin tietoja kunnan ja muiden viranomaisten rekistereihin. Pedersöressä on noin 19 000 rakennusta, eikä kaikkia välttämättä ole rekisteröity. Tai tiedot ovat virheellisiä tai puutteellisia.

– Olen lisännyt tai muokannut 1 200 rakennuksen tietoja. Kyse on lähinnä latoista, vanhoista ulkorakennuksista, navetoista ja erilaisista talousrakennuksista, Hellund sanoo.

Puuvajojen kaltaisille pienemmille talousrakennuksille ei tarvita rakennuslupaa, mutta niistä on kuitenkin tehtävä ilmoitus. Asemakaava-alueella saa rakentaa enintään 12 m² yhdellä ilmoit-

tuksella, asemakaava-alueen ulkopuolella raja on 20 m².

Hellund on siis suorittanut tavallisen tehtävän. Pieniä koirankoppeja, kasvihuoneita ja leikkimökkejä ei tarvitse ilmoittaa.

Rakennusvalvonta saa kiinteistöjen perustiedot Verohallinnolta. Jos tiedot poikkeavat paljon kunnalla olevista tiedoista, Hellund etsii rakennusluvan ja tarkistaa sen tiedot. Merkittävät poikkeamat korjataan. Jos rakennuslupa puuttuu, Hellund kirjoittaa inventoinnin tiedot kunnan ohjelmaan.

Mahdollisimman täydellisen ja parhaan tuloksen saavuttamiseksi kunta toivoo saavansa apua kiinteistönomistajilta. Jotta tietojen ilmoittaminen olisi helppoa, rakennusvalvonta on avannut

← När en byggnad har kartlagts matas uppgifterna in i kommunens program. Biträdande byggnadsinspektör Ida Hellund jämför de nya uppgifterna med den fakta som finns i registren. Det blir en del korrigeringar.

← Kun rakennus on kartoitettu, tiedot syötetään kunnan ohjelmaan. Apulaisrakennustarkastaja Ida Hellund vertaa uusia tietoja rekisterin tietoihin. Korjattavaa on jonkin verran.

kyselylomakkeen kunnan verkkosivuille. Kiinteistönomistajat voivat kirjoittaa lomakkeeseen tonteillaan olevien rakennusten tiedot. Lomake löytyy aloitussivulla www.pedersore.fi olevan linkin kautta kohdasta Rakentajat – Rakennuskannan tarkastus.

– Näin meidän on helpompi saada oikeat tiedot. Kysymykset eivät ole vaikeita. Lomakkeessa kysytään rakennuksen omistajaa, osoitetta, talotyyppiä, rakennusvuotta, vesi- ja sähköliittymiä sekä käytettyä lämmitystapaa, Hellund mainitsee esimerkkeinä.

Lomakkeessa tulee ilmoittaa kiinteistötunnus, jonka saa Maanmittauslaitoksen Karttapäikasta. Karttasivulla napsautetaan vasemmassa palkissa olevaa Karttatason-symbolia ja valitaan ”Kiinteistötunnukset” ja sitten ”Kiinteistörajat”. Karttaa voi lähentää oikealle alueelle. Tunnus löytyy kartalta muodossa 599-xxx-xxx-xxx.

Kartoituksen tavoitteena on varmistaa kaikkien kiinteistönomistajien tasavertainen kohtelu ja päivittää tiedot eri viranomaisten rekistereihin, kuten kunnan rakennusrekisteriin, Digi- ja väestötietoviraston rekisteriin sekä Verohallinnon rekisteriin.

Kyse on myös siitä, että kiinteistövero määräytyy oikein. Kiinteistönomistajien on hyvä tarkistaa kiinteistövero koskevat päätökset ja laskut seuraavina vuosina.

– Osa rakennuksista on veroviranomaisten tiedoissa mutta ei meillä. Veron määrä voi olla virheellinen. Tarkista sen vuoksi, että kiinteistöverolasku on oikein, Hellund sanoo. ■

JOS SINULLA ON KYSYTTÄVÄÄ kartoituksesta, voit ottaa sähköpostitse yhteyttä rakennusvalvontaan byggnadstillsyn@pedersore.fi.



Lekparkerna är omhuldade samlingsplatser

TEXT

Malin Henricson

FOTO

Malin Henricson
& Jonas Thomén

I somras gav vi Pedersöreborna möjlighet att säga sin åsikt om kommunens lekparkar, hur de kan utvecklas och underhållas. 266 personer svarade på enkäten. Här följer ett plock i resultaten.

SVAREN VISAR ATT lekparkerna är viktiga för många av Pedersörebor. Lekplatserna fungerar som naturliga mötesplatser, speciellt för barnfamiljer med barn under skolåldern. Att det finns lekparkar nära hemmet är angeläget, och det finns också önskemål om att utrustningen och underhållet håller en viss standard. De lekparkar som har några år på nacken och vars lekredskap inte är uppdaterade, får anmärkningar och uppmaningar om bättre underhåll – eller att kommunen avvecklar dem.

Eftersom skolgårdarna och daghemmens lekrområden är reserverade för verksamheten på vardagar, är det

angeläget att de mindre lekparkerna i bostadskvarteren är utrustade med lekredskap som passar barn i åldern 0–6 år. Babygungor och små rutschbanor önskas till många lekplatser. Allmänt verkar det finnas önskemål om att utrusta lekparkerna med grillplatser, utegym och mera bänkar och bord för att utveckla dem som samlingsplatser.

Tittar man på specifika önskemål områdesvis, visar enkäten att ortsborna önskar en ny lekpark till Storgjuto och till Kärrstigen i Ytteresse. Ett förslag från Överesse är att fastigheterna Essebo/Esset rivs och att ett rekreationsområde med lekpark anläggs på området.

I Purmo efterlyser barnfamiljer en ny lekpark för småbarn i Lillby, eftersom både skolområdet och Bamse daghem i Sisbacka inte är tillgängliga för allmänheten dagtid. ”En lekpark som inte begränsas av skolgång vore omtyckt i Purmo”, lyder en kommentar.

I frågorna om gamla Pedersöreområdet gäller många kommentarer Källby, vilket troligen avspeglar att många av de som besvarade enkäten bor i Källby (73 stycken). En allmän åsikt är att ingen av de lekparkar som är öppna dagtid har utrustning som är anpassad för småbarn. Fd Flynbo daghems tomt får understöd som en framtida huvudlekpark i området. Centrumparken, som förminskades för några år sedan, föreslås förstöras igen och utrustas med redskap för 0–6-åringar.

I Sandsund efterlyser respondenterna en fotbollsplan till Guppo på Skepparegatan.

Respondenterna ombads ta ställning till om kommunen i framtiden ska satsa på att utveckla och upprätthålla färre, men större lekparkar, eller behålla många, men enklare närlekparkar. I enkäten stöder 62 procent att kommunen satsar på att lekparkerna är funktionellt mångsi-

← I kvarterslekiparkerna önskas mer lekredskap för yngre barn. Babyungor och mindre rutschbanor är exempel på sådan utrustning. Centruparken i Källby kunde förstoras, tycker en del som besvarat enkäten.

← Korttelleikkipuistoihin toivotaan enemmän leikkivälineitä nuoremmille lapsille, kuten vauvakeinuja ja pienempiä liukumäkiä. Osa kyselyyn vastanneista on sitä mieltä, että Kolpin keskuksen puistoa voisi suurentaa.

→ Till Guppo i Sandsund önskas en fotbollsplan och fotbollsmål.

→ Sandsundissa sijaitsevaan Guppoon toivotaan jalkapallokenttää ja jalkapallomaalia.

↓ Nybyggarevägens lekpark är den enda kommunala lekparken i Purmo som är tillgänglig också dagtid på vardagar. I Purmo önskas en lekpark som inte begränsas av skolgång.

↓ Uudisrakentajantien leikkipuisto on Purmon ainoa kunnallinen leikkipuisto, jonne pääsee arkisin myös päiväsaikaan. Purmoon toivotaan leikkipuistoa, jonka käyttöä koulunkäynti ei rajoita.



Leikkipuistot ovat suosittuja kokoontumispaikkoja

TEKSTI

Malin Henricson

KUVAT

Malin Henricson
& Jonas Thomén

Annoimme kesällä pedersöreläisille mahdollisuuden kertoa mielipiteensä kunnan leikkipaikoista, miten niitä voisi kehittää ja pitää kunnossa. Kyselyyn vastasi 266 henkilöä. Alla on poimintoja tuloksista.

VASTAUSTEN PERUSTEELLA leikkipuistot ovat tärkeitä monille pedersöreläisille. Leikkipaikat toimivat luonnollisina kohtaamispaikkoina erityisesti alle kouluikäisten lasten perheille. Leikkipuistojen sijaitseminen lähellä kotia on tärkeää, ja toiveita esitettiin myös siitä, että varusteissa ja kunnossapidossa säilyisi tietty standardi. Vanhemmat leikkipuistot, joiden leikkivälineitä ei ole uusittu, saavat moitteita ja kuntaa kehoitetaan parantamaan kunnossapittoa tai purkamaan ne.

Koska koulujen pihat ja päiväkotien leikkialueet ovat varattuja arkipäivisin, on tärkeää, että asuinkortteleiden pienemmissä leikkipuistoissa on 0–6-vuotiaille lapsille sopivia leikkivälineitä. Vauvakeinuja ja pieniä liukumäkiä toivotaan moniin leikkipaikkoihin. Yleisesti toivotaan, että leikkipaikoille saataisiin grillipaikkoja, ulkokuntosaleja ja enemmän penkkejä ja pöytiä, jotta niitä voitaisiin kehittää kokoontumispaikoiksi.

Kun tarkastellaan aluekohtaisia toiveita, paikkakuntalaiset toivovat kyselyssä uutta leikkipuistoa Storgjutoon ja Suoniitynpolulle Ala-Ähtävälle. Yksi Yli-Ähtävältä tullut ehdotus kuuluu, että

Essebo/Esset-kiinteistöt puretaan ja että alueelle rakennetaan virkistysalue ja leikkipuisto.

Purmossa lapsiperheet kaipaavat uutta leikkipuistoa pikkulapsille Lillbysissä, koska koulualueelle eikä Sisbackassa sijaitsevalle Bamse-päiväkodille pääse päivisin. ”Purmoon kaivataan leikkipuistoa, jonka käyttöä koulunkäynti ei rajoita”, kuuluu yksi kommentti.

Vanhaa Pedersören aluetta koskevissa kysymyksissä monet ovat kommentoineet Kolppia, mikä luultavasti johtuu siitä, että monet kyselyyn vastanneista asuvat Kolpissa (73 kappaletta). Yleisen mielipiteen mukaan yhdessäkään päiväsaikaan avoinna olevassa leikkipuistossa ei ole pikkulapsille sopivia välineitä. Entisen Flynbö-päiväkodin tontti saa kannatusta alueen uudeksi pääleikkipuistoksi. Muutama vuosi sitten pienennettyä Kolpin keskuksen puistoa ehdotetaan suurennettavan ja että sinne lisättäisiin välineitä 0–6-vuotiaille.

Sandsundissa vastaajat kaipaavat jalkapallokenttää Guppoon Laivanrakentajaintiellä.

JATKUU SEURAAVALLA AUKEAMALLA ⇨

diga och har flera sorters lekredskap och underhålls bättre, trots att det innebär att det totala antalet lekparke minskar.

38 procent vill bevara nuvarande policy med ett omfattande och lättillgängligt nätverk av närlekplatser även om det innebär att lekplatserna har färre lekredskap.

Här handlar det om hur kommunen ska använda begränsade ekonomiska resurser. Tekniska avdelningen underhåller och förnyar lekparkerna i den omfattning som budgetanslagen medger. Generellt räcker resurserna inte till för att i alla byar upprätthålla lekplatsernas utrustning på den nivå som användarna önskar.

Tekniska nämnden äskade om 95 000 euro för lekparke och planteringar i budgeten 2023. På kommunfullmäktiges budgetmöte beviljades ett anslag på 35 000 euro. Den summan räcker inte till många nya lekredskap per år. En mindre klätterställning kostar cirka 6 000 euro och uppåt. När man räknar in kostnader för grundarbete, montering och annat material är slutsumman cirka 8 500 euro.

FORTSÄTTER PÅ FÖLJANDE UPPSLAG →



→

– Med tanke på att vi ska underhålla 24 kvarterslekparker är det svårt att upprätthålla en hög standard på dem, säger kommunträdgårdsmästaren Hans Björklund.

Han tackar för kommuninvånarnas respons som visar att lekparkerna används flitigt och behöver uppdateras.

– Vi strävar efter att all lekutrustning och alla lekparksområden ska vara godkända och säkra för användarna, säger Björklund.

En av kommunens målsättningar inom ramen för Unicefs modell Barnvänlig kommun är att utveckla samlingsplatser som tilltalar alla åldrar. En större aktivitetslekpark – med modell från t ex Gamla hamn i Jakobstad – är en idé eller möjlig framtidsvision. Men en sådan satsning kräver resurser utöver det vanliga anslaget för lekparker. Respondenterna i enkäten har frimodigt föreslagit var en dylik park kunde placeras. Förutom Flynbotomten i Källby nämns Ebeneserförsamlingens tomt intill Lodevägen, Tummelitentomten i Edsevö, Sursikområdet eller omgivningarna vid Axåkers skola samt skolområdet eller Nasa simstrand i Ytteresse som möjliga placeringsalternativ. I Purmo föreslås Åvallen och omgivningen vid Purmo skola.

I enkäten förekommer också tveivel om att det går att ha bara en aktivitetspark i kommunen, pga de långa avstånden mellan byarna. Den optimala placeringen och finansieringen blir knäckfrågor om det i framtiden blir aktuellt med en aktivitetspark. ■

EN SVENSKSPRÅKIG SAMMANSTÄLLNING av enkätresultatet finns på kommunens webbplats, sidan Boende & miljö / Tekniska verket / Lekparker.

^ Så här kan det också se ut i en kommunal lekpark, där användningsgraden låg och redskapen har någar år på nacken.

^ *Tällaiselta voi näyttää kunnallinen leikkiuisto, jota käytetään vähän ja jonka välineet ovat monta vuotta vanhoja.*

→ Daghemmet Diamantens lekområde i Ytteresse får gott betyg i enkäten. Nackdelen är att den inte är tillgänglig för allmänheten medan dagiset är öppet.

→ *Diamantens päiväkodin leikkialue Ala-Ähtävällä saa kyselyssä hyvän arvosanan. Haittapuolena on se, että alueelle ei pääse päiväkodin ollessa auki.*

⇒

Vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa siihen, pitäisikö kunnan tulevaisuudessa kehittää ja ylläpitää harvempia mutta suurempia leikkiuistoja vai säilyttää useita mutta yksinkertaisempia lähileikkiuistoja. Kyselyyn vastanneista 62 prosenttia on sitä mieltä, että kunnan tulee panostaa leikkiuistoihin, jotka ovat toiminnoiltaan monipuolisia, joissa on useita erilaisia leikkivälineitä ja jotka pidetään paremmassa kunnossa, vaikka se tarkoittaisi sitä, että leikkiuistojen määrä vähenee.

38 prosenttia haluaa säilyttää nykyisen kattavan ja helposti saavutettavan lähileikkiuistojen verkoston, vaikka se tarkoittaisi sitä, että leikkiuistoilla on vähemmän leikkivälineitä.

Tässä on kyse siitä, miten kunnan pitäisi käyttää rajallisia taloudellisia resursseja. Tekninen osasto hoitaa ja uudistaa leikkiuistoja budjettimäärärahojen sallimissa puitteissa. Yleisesti ottaen resurssit eivät riitä siihen, että kaikissa kylissä leikkiuistojen varusteet olisivat käyttäjien toivomalla tasolla.

Tekninen lautakunta pyysi 95 000 euroa leikkiuistoja ja istutuksia varten vuoden 2023 talousarviossa. Kunnanvaltuuston talousarviokokouksessa myönnettiin 35 000 euron määräraha. Summa ei riitä moneen uuteen leikkivälineeseen vuodessa. Pieni kiipeilyteline maksaa alkaen noin 6 000 euroa. Kun mukaan lasketaan pohjatyö-, asennus- ja muut materiaalikustannukset, loppusumma on noin 8 500 euroa.

– Ottaen huomioon, että meillä on hoidettavana 24 korttelileikkiuistoa, on vaikea ylläpitää korkeaa standardia, kunnanpuutarhuri Hans Björklund sanoo.

Hän kiittää kuntalaisia palautteisista, jotka osoittavat, että leikkiuistoja käytetään ahkerasti ja että niitä on päivitettävä.

– Pyrimme siihen, että kaikki leikkivälineet ja kaikki leikkiuistoalueet olisivat hyväksytyjä ja turvallisia käyttäjille, Björklund sanoo.

Yksi kunnan tavoitteista Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallissa on kehittää kaikenikäisiä miellyttäviä koostumispaikkoja. Esimerkiksi Pietarsaaren Vanhassa satamassa olevan leikkiuiston kaltainen suurempi aktiviteettileikkiuisto on yksi idea tai mahdollinen tulevaisuuden visio. Mutta sellainen panostus edellyttää resursseja tavallisen leikkiuistoille varatun määrärahan lisäksi. Vastaajat saivat kyselyssä vapaasti ehdottaa, minne vastaavanlainen puisto voitaisiin sijoittaa. Kolpin Flynbo-tontin lisäksi mahdollisina paikkoina mainitaan Ebeneser-seurakunnan tontti Lodentien vieressä, Tummeliten-tontti Edsevössä, Sursikin alue tai Axåkers skolan ympäristö sekä koulualue tai Nasan uimaranta Ala-Ähtävällä. Purmon osalta ehdotetaan Åvallenia ja Purmo skolan ympäristöä.

Kyselyssä esitetään myös epäilyksiä siitä, voiko kunnassa olla vain yksi aktiviteettipuisto, koska kylien väliset etäisyydet ovat pitkiä. Optimaalinen sijoituspaikka ja rahoitus ovat ratkaistavia asioita, jos aktiviteettipuisto tulee tulevaisuudessa ajankohtaiseksi. ■

RUOTSINKIELINEN YHTEENVETO kyselyn tuloksista löytyy kunnan verkkosivuilta kohdasta Boende & miljö / Tekniska verket / Lekparker.



Ladda ner Pedersöreappen i telefonen

DET HAR SNART gått två år sedan vi lanserade Pedersöreappen, så det kan vara skäl med en liten påminnelse om dess existens. Om du inte ännu gjort det, så ladda ner appen i din telefon för att hålla koll på det som händer i kommunen.

Appen erbjuder dig en genväg till kommunens nyheter och aktuella evenemang, utbudet av lediga bostadstomter och hyresbostäder. Via

appen kan du skicka feedback till kommunen och göra platsspecifika felanmälningar med verktyget Virhi – och på kartan syns också tidigare felanmälningar som rapporteras in.

I appen hittar du kontaktuppgifter till kommunens anställda, och du kan ringa direkt via de nummer som finns i listan.

I webbshoppen kan du köpa gymkort till Sportis, och via idrottsbyråns

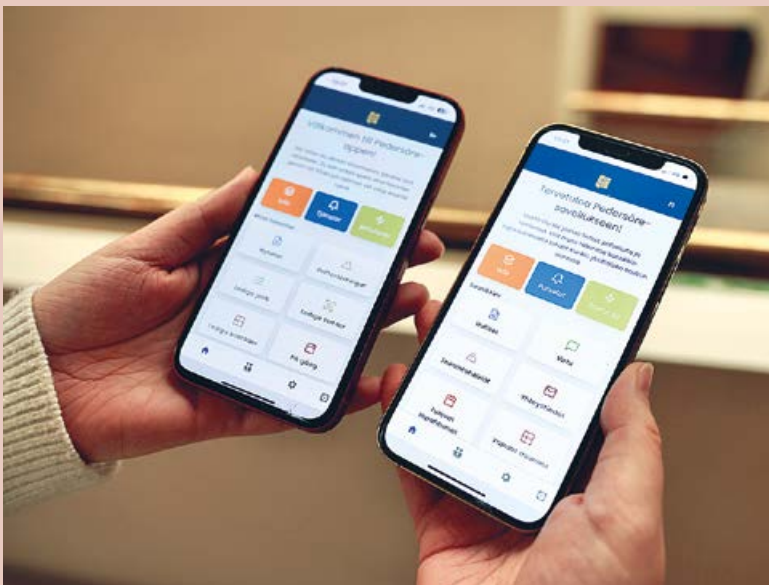
bokningskalender Timle ser du vilka idrottsplatser som finns i kommunen och vilka lediga tider som kan bokas.

I höst tog vi i bruk en ny funktion, Serviceställen. Under den rubriken finns information och kontaktuppgifter till myndigheter och serviceformer som du kan behöva.

Via Pedersöreappen kommer du också till kommunens barn- och ungdomsapp. Där publicerar vi bland annat nyheter som kommunens sektorer skriver för barn och unga, och nyheter som elever i skolorna skriver. Skolornas matsedel finns också i appen.

Det lönar sig att gå in och titta i appen. Berätta också gärna vad du tycker om innehållet, och föreslå nya funktioner. Du kan skicka respons via formuläret i appen, eller per e-post till malin.henricson@pedersore.fi. ■

DU LADDAR NER Pedersöreappen i appbutiken i din smarttelefon. Sök på "Pedersöreappen".



← Pedersöreappen är tvåspråkig.

← Pedersöre -sovellus on kaksinkielinen.

Lataa Pedersöre -sovellus puhelimeesi

PEDERSÖRE-SOVELLUKSEN käyttöön-otosta on kulunut lähes kaksi vuotta, joten on ehkä syytä muistuttaa sen olemassaolosta.

Jos et ole vielä tehnyt sitä, lataa sovellus puhelimeesi ja pysy kärryllä siitä, mitä kunnassa tapahtuu. Sovellus tarjoaa sinulle oikotien kunnan uutisiin ja ajankohtaisiin tapahtumiin. Sovelluksessa voit etsiä vapaita asuintontteja, antaa palautetta kunnalle sekä etsiä vuokra-asuntoja. Voit myös tehdä paikkakohtaisen virheilmoituksen Virhi-työkalulla, ja kartalla näkyvät myös aiemmat ilmoitukset.

Sovelluksesta löydät helposti kunnan työntekijöiden yhteystiedot, ja voit soittaa suoraan luettelossa oleviin numeroihin.

On mahdollista ostaa Sportiksen kuntosalikortteja sovelluksen verkkokaupasta, ja sovelluksessa on myös liikuntatoimiston Timle-varauskalenteri, josta on helppoa tarkistaa kunnassa sijaitsevia liikuntapaikkoja ja vapaita aikoja.

Tänä syksynä otimme käyttöön uuden toiminnon nimeltä Palvelupaikat. Tämän otsikon alta löydät tietoja viran-

omaisista ja palveluista, joista voi olla sinulle hyötyä.

Pedersören sovelluksesta pääset myös kunnan lasten ja nuorten sovellukseen. Siellä julkaistaan lapsille ja nuorille suunnattuja uutisia kunnan eri hallinnaloilta sekä koulujen omia uutisia. Koulun ruokalista on myös saatavilla nuorisosovelluksessa.

Kuntasovellukseen kannattaa tutustua. Voit kertoa mielipiteesi sisällöstä ja ehdottaa uusia ominaisuuksia. Palautetta voit lähettää sovelluksessa olevalla lomakkeella tai sähköpostitse osoitteeseen malin.henricson@pedersore.fi. ■

LATAAT PEDERSÖRE-SOVELLUKSEN älypuhelimesi sovelluskaupasta. Hae nimillä "Pedersöreappen".

Medborgarbudgeten går till frisbeegolfbana i Lappfors

TEXT

Malin Henricson

FOTO

Pontus Backlund

Nästa sommar blir det möjligt att spela frisbeegolf vid Pedersöre vildmarkscenter i Lappfors.

Kommunen bygger en ny bana med pengar ur Pedersöre kommuns första medborgarbudget.

EN MEDBORGARBUDGET, eller deltagande budgetering, innebär att invånarna får föreslå och sedan rösta om hur en bestämd summa i kommunens budget ska användas. Det här är ett helt nytt sätt att involvera Pedersöreborna i beslutsfattandet. Kommunens första medborgarbudget har haft ett öronmärkt anslag på 10 000 euro år 2023.

I sommarens förslagsrunda fick kommunen in hela 135 förslag på vad pengarna skulle användas till. Av dessa 135 gick fem vidare till omröstning. Många förslag gallrades bort på grund av att de är för dyra att förverkliga inom den givna ekonomiska ramen.

I omröstningen vann förslaget om en ny frisbeegolfbana överlägset. Förslaget fick 316 röster av totalt 550.

Av de 316 personer som röstade på en frisbeegolfbana valde 152 stycken att banan ska placeras vid Pedersöre vildmarkscenter i Lappfors. 90 personer röstade på Lodevägen i Sandsund och 69 personer på Purmo skola. Några valde att inte ta ställning till placeringen.

Banan i Lappfors har planerats i höst. Kommunen anlätade det Tammerforsbaserade företaget Spin18 som marknadsför en helhetslösning som går under benämningen Discgolfpark. Företaget har också planerat banan i Bennäs och många banor internationellt.

Trots att budgeten på 10 000 euro inte räcker till mer än nio hål har planeringen omfattat en fullstor bana med 18 hål.

– Vi utgår från att det blir 18 hål från start, säger idrottssekreteraren Pontus Backlund.

Banan byggs i Timmerbackerängens på samma sida av Terjärvvägen som vildmarkscentret. Första utkastplatsen placeras vid reklamskyltarna framför skidstugan och korgen finns i backen.

– Frisbeegolfsäsongen sträcker sig från mitten av april till mitten av november. Det kommer att framgå av informationstavlorna, säger Backlund.

Planeraren har bedömt terrängens längs skidspåret som varierande och kuperad.

– Det finns korta, tekniska banor och långa banor för dem som gillar sådana. Längsta banan blir drygt 200 meter, säger Backlund.

Det planerade området omfattar 14,5 hektar. Det största arbetet blir att anlägga utkastplatserna i terrängen. Terrängarbetet startar våren 2024.

– Någon gång under sommaren 2024 spelas det frisbeegolf i Lappfors, förutspår Backlund. ■

— Det finns korta, tekniska banor och långa banor för dem som gillar sådana. Längsta banan blir drygt 200 meter.

PONTUS BACKLUND

Medborgarbudget

MEDBORGARBUDGET, också kallad deltagande budgetering, innebär att kommunens invånare får föreslå och påverka hur en viss del av kommunens ekonomiska resurserna ska användas.

Anslaget för medborgarbudgeten år 2023 var 10 000 euro.

Processen är tredelad. I den första fasen får invånarna ge förslag och idéer till saker som kunde förverkligas med pengarna som reserverats för medborgarbudgeten.

I den andra fasen går kommunens tjänstemän igenom förslagen och bedömer vilka som kan förverkligas inom de ekonomiska ramarna. Ett visst antal förslag väljs ut till omröstning.

I den tredje fasen får invånarna rösta på sitt favoritförslag. Det vin-

nande förslaget eller vinnande förslagen förverkligas som en del av kommunens verksamhet.

I omröstningen 2023 fördelades rösterna enligt följande:

1. Ny 9-hålsfrisbeegolfbana i kommunen: **316 röster.**
2. Parkbänkar för vila och mikromöten på olika platser i kommunen: **85 röster.**
3. Sommarfår som går på bete på olika platser i kommunen. Inköp av stängsel, vattensystem och tillskottsfoder: **62 röster.**
4. "Välkommen till Pedersöre"-skyltar inklusive planteringar längs huvudvägarna när man passerar kommungränsen: **53 röster.**
5. Inköp av två elcyklar som man kan låna med bibliotekskortet från biblioteket: **34 röster.**





Asukasbudjetin rahat Lappforsin frisbeegolfrataan

Ensi kesänä voi pelata frisbeegolfia Pedersören eräkeskuksella Lappforsissa. Kunta rakentaa uuden radan Pedersören kunnan ensimmäisen asukasbudjetin rahoilla.

TEKSTI

Malin Henricson

KUVA

Pontus Backlund

ASUKASBUDJETTI TAI OSALLISTUVA BUDJETOINTI tarkoittaa, että asukkaat voivat ehdottaa ja sitten äänestää, miten tietty summa kunnan budjetista käytetään. Tämä on täysin uusi tapa ottaa pedersöreläiset mukaan päätöksente-

← Planeraren har bekantat sig med Lappfosterrängen på plats och sedan skissat upp hur man kan placera 18 korgar i terrängen runt skidspåret.

← Suunnittelija on tutustunut Lappforsin maastoon paikan päällä ja tehnyt luonnoksen siitä, miten 18 koria sijoitetaan hiihtolatua ympäröivään maastoon.

koon. Kunnan ensimmäisen asukasbudjetin määräraha oli 10 000 euroa vuonna 2023.

Kesän ehdotuskierroksella kunta sai 135 ehdotusta siitä, mihin rahat käytettäisiin. 135 ehdotuksesta viisi eteni äänestykseen. Moni ehdotuksista karsiutui pois, koska ne olivat liian kalliita toteuttaa annettujen taloudellisten raamien puitteissa.

Äänestyksen voitti ylivoimaisesti ehdotus uudesta frisbeegolfradasta. Ääniä annettiin yhteensä 550, joista kyseinen ehdotus sai 316.

316 frisbeegolfrataa äänestäneestä 152 toivoi, että rata sijoitettaisiin Pedersören eräkeskukselle Lappforsiin. 90 henkilöä äänesti Lodentietä Sandundissa ja 69 henkilöä Purmon koulu-alueella. Osa ei ottanut kantaa radan sijoitukseen.

Lappforsin rataa on suunniteltu syksyllä. Kunta kääntyi tamperelaisen Spin18-yrityksen puoleen, joka markkinoi Discgolfpark-nimellä kulkevaa kokonaisratkaisua. Yritys on myös suunnitellut Pännäisten radan ja useita ratoja ulkomaillakin.

Vaikka 10 000 euron budjetti riittää vain yhdeksään koriin, suunnitelma kattaa täysimittaisen 18 korin radan.

– Lähdemme siitä, että koreja tulee 18, liikuntasihtööri Pontus Backlund sanoo.

Rata rakennetaan Timmerbackan maastoon samalle puolelle Teerijärventietä kuin eräkeskus. Ensimmäinen heitopaikka sijoitetaan hiihtomajan eteen mainoskylttien viereen ja kori sijoitetaan mäkeen.

– Frisbeegolfkausi kestää huhtikuun puolivälistä marraskuun puoliväliin. Se selviää infotauluista, Backlund sanoo.

Suunnittelija on arvioinut hiihtoladun viereisen maaston vaihtelevaksi ja kumpuilevaksi.

– Reitillä on lyhyitä, teknisiä ratoja ja pitkiä ratoja niistä pitävälle. Pisin rata tulee olemaan reilut 200 metriä, Backlund sanoo.

Suunnittelun alueen koko on 14,5

Asukasbudjetti

ASUKASBUDJETTI tai osallistuva budjetointi tarkoittaa, että kuntalaiset saavat ehdottaa ja vaikuttaa siihen, miten tietty osa kunnan taloudellisista resursseista käytetään.

Asukasbudjetin määräraha oli 10 000 euroa vuonna 2023.

Prosessi on kolmiosainen. Ensimmäisessä vaiheessa asukkaat saavat ehdottaa ja ideoida asioita, jotka voitaisiin toteuttaa asukasbudjettiin varatuilla rahoilla.

Toisessa vaiheessa kunnan viranhaltijat käyvät läpi ehdotukset ja arvioivat, mitkä voidaan toteuttaa taloudellisten raamien puitteissa. Osa ehdotuksista valitaan äänestykseen.

Kolmannessa vaiheessa asukkaat saavat äänestää suosikkiehdotustaan. Voittanut ehdotus tai voittaneet ehdotukset toteutetaan osana kunnan toimintaa.

Vuoden 2023 äänestyksessä äänet jakautuivat seuraavasti:

1. Uusi 9-korinen frisbeegolfrata kuntaan: **316 ääntä**.
2. Penkkejä lepoa ja mikrokoukousia varten eri paikkoihin kunnassa: **85 ääntä**.
3. Kesälampaita, jotka laiduntavat eri paikoissa kunnassa. Aidan, vesijärjestelmän sekä lisärehujen hankinta: **62 ääntä**.
4. ”Tervetuloa Pedersören” -kyltit ja istutukset, jotka sijoitetaan kunnan tuloteiden varsille: **53 ääntä**.
5. Kahden sähköpyörän hankinta. Sähköpyöriä voisi lainata kirjastokortilla kirjastosta: **34 ääntä**.

hehtaaria. Suurin työ on rakentaa heitopaikat maastoon. Maastotyöt alkavat keväällä 2024.

– Jossain vaiheessa kesää 2024 Lappforsissa pelataan frisbeegolfia, Backlund ennustaa. ■

→ Tor-Erik Sandvik, Carl-Erik Svanberg, Lillemo Libäck, Erik Rif (på vänster sida av bordet) samt Marlene och Helmer Kempe, Karl-Erik Högholm och Johan Hägglund (till höger) följer i stort de kostrekommendationer som Monika Asplund (stående i mitten) lyfter fram ur näringsguiden.

→ Tor-Erik Sandvik, Carl-Erik Svanberg, Lillemo Libäck, Erik Rif (pöydän vasesmallia puolella) sekä Marlene ja Helmer Kempe, Karl-Erik Högholm ja Johan Hägglund (oikealla) noudattavat pääosin ruokasuosituksia, joita Monika Asplund (seisomassa keskellä) nostaa esiin ravitsemusoppaasta.



Sunda matvanor bäddar för livskraft på äldre dar

När man blir äldre kan aptiten minska och många av kroppens funktioner försämras. Då är det extra viktigt att välja rätt saker på tallriken och äta regelbundet för att bevara orken och hälsan så länge som möjligt.

TEXT & FOTO
Malin Henricson

STATENS NÄRINGSDELEGATION VILL genom kampanjen *Näringsrik mat och matglädje* genom att äta tillsammans lyfta fram vikten av att äta rätt för att må bra på äldre dar. Mycket information och handfasta råd finns i broschyren *Näringsguide för äldre personer*, som på initiativ från äldrerådet delas ut i kommunbiblioteken i Pedersöre. Guiden uppmanar äldre att äta mångsidigt, snåla med saltet, välja mjuka fetter och äta tillräckligt med protein och andra näringsämnen som skyddar hjärtat och hjärnan.

Vi besökte Katternö byagård för att prata om kostrekommendatio-

nerna med pensionärerna som spelar pidro på torsdagar. Tor-Erik Sandvik, Carl-Erik Svanberg, Karl-Erik Högholm, Johan Hägglund, Lillemo Libäck, Erik Rif samt Marlene och Helmer Kempe delar frikostigt med sig av sina erfarenheter.

Karl-Erik Högholm är en pigg 94-åring som tillreder både frukost och kvällsmat åt sig själv varje dag. Lunchen äter han hos sonen som bor alldeles intill. Högholm tycker att han har bra koll på sin kost.

– Det är inget problem, det blir havregrynsgröt, potatis och litet kött till, säger han.

Potatisen varierar han genom att göra mos eller soppa.

Johan Hägglund bor också ensam, och han brukar starta dagen med en ordentlig frukost.

– Jag börjar med ägg och bacon, knäckebröd och kaffe. Sedan rör jag ihop sallader med rotfrukter tre gånger i veckan, säger han.

Carl-Erik Svanberg äter vanligen müsli, yoghurt och smörgås på morgonen, medan Tor-Erik Sandvik och Lillemo Libäck väljer hembakade semlor med ost eller hönskött som tillbehör till kaffekoppen. Paret har gjort medvetna val och utesluter rött kött i sin kost.

– Vi äter fisk, ägg och kyckling och mycket bönor och linser, säger Libäck.

– Och vi äter fem gånger om dagen, tillägger Sandvik.

Kommunens kosthållschef Monika Asplund tycker att gruppen gör sunda val. Hon påminner om att det som är bra för hjärtat också gynnar hjärnan. Näringsguiden uppmanar till exempel äldre att äta sex portioner frukt och grönsaker varje dag. Det kan innebära en morot, ett äpp-



Terveelliset ruokailutottumukset tuovat vireyttä seniorivuosiin

län myötä ruokahalu voi vähentyä ja monet kehon toiminnoista voivat heikentyä. Silloin on erityisen tärkeää valita lautaselle oikeita asioita ja syödä säännöllisesti, jotta jaksaminen ja terveys säilyvät mahdollisimman pitkään.

TEKSTI & KUVAT
Malin Henricson

VALTION RAVITSEMUSNEUVOTTELUKUNNAN Ravitsevaa ruokaa ja ruokailoa yhdessä syöden kampanjassa tuodaan esiin sitä, että on tärkeää syödä oikein, jotta voi hyvin seniorivuosina. Pedersören kunnankirjastoissa jaetaan vanhuseuvoston aloitteesta Ravitsemusopas ikääntyneille esitettä, joka sisältää paljon tietoa ja selkeitä neuvoja. Opas kannustaa ikääntyneitä syömään monipuolisesti, vähentämään suolaa, valitsemaan pehmeitä rasvoja ja syömään riittävästi proteiinia ja muita ravintoaineita, jotka suojaavat sydäntä ja aivoja.

Kävimme Katternön kylätalolla puhumassa ruokasuosituksista eläkeläisten kanssa, jotka pelaavat torstaisin pidroa. Tor-Erik Sandvik, Carl-Erik Svanberg, Karl-Erik Högholm, Johan Hägglund, Lillemo Libäck, Erik Rif sekä Marlene ja Helmer Kempe kertovat auiliisti kokemuksistaan.

Karl-Erik Högholm on pirteä 94-vuotias, joka valmistaa itselleen joka päivä aamiaisen ja iltaruoaan. Lounasta hän syö lähellä asuvan poikansa luona. Högholmin mielestä hänellä on ravintoasiat hyvin hallussa.

– Se ei ole ongelma, syön kaurapuroa, perunoita ja vähän lihaa, hän sanoo.

Perunoista hän tekee muusia tai keittoja.

Johan Hägglund asuu myös yksin, ja hän tapaa aloittaa päivän kunnan aamiaisella.

– Aloitan kananmunalla ja pekonilla,

näkkileivällä ja kahvilla. Sitten sekoitan salaatteja juureksiin kolme kertaa viikossa, hän sanoo.

Carl-Erik Svanberg syö yleensä aamuisin myslä, jogurttia ja voileipää, kun taas Tor-Erik Sandvik ja Lillemo Libäck valitsevat kahvikupin lisukkeeksi omatekoisia sämpylöitä, joissa on juustoa tai kanaa. Pariskunta on tehnyt tietoisuuden valinnan ja jättänyt punaisen lihan pois ruokavaliostaan.

– Syömme kalaa, munia ja kanaa sekä paljon papuja ja linssejä, Libäck sanoo.

– Ja syömme viisi kertaa päivässä, Sandvik lisää.

Kunnan ruokapalvelupäällikkö Monika Asplundin mielestä ryhmä tekee terveellisiä valintoja. Hän muistuttaa, että se mikä on hyväksi sydämelle, suojelee myös aivoja. Ravitsemusopas kehottaa ikääntyneitä esimerkiksi syömään joka päivä kuusi annosta hedelmiä ja vihanneksia. Se voi tarkoittaa yhtä porkkanaa, yhtä omenaa, 2 dl marjoja, yhtä tomaattia, 2 dl salaattia ja 1,5 dl kypsennettyjä kasviksia.

– Joten meidän on ponnisteltava päästäksemme tavoitteeseen, hän sanoo.

Yli 65-vuotiaiden on myös tärkeää lisätä proteiinin saantiaan nuorempaan väestöön nähden. Proteiinia tarvitaan muun muassa lihasvoiman säilyttämiseen. Asplund neuvoo sekoittamaan proteiinipitoista rahkaa jogurttiin ja antaa helpon smoothiereseptin: sekoita 2 dl maitoa, yksi banaani, 1 dl rahkaa ja 225 grammaa mustikoita.

– Kokeile vaihtaa tavallinen iltapäiväkahvin lisuke smoothieen, hän kehottaa.

Rasvan suhteen on tärkeää valita oikeanlainen rasva: ikääntyvä keho tarvitsee pehmeitä rasvoja. Siksi on hyvä tarkistaa, että levitteen rasvapitoisuus on enintään 60–75 %. Ruoanlaitossa on myös hyvä käyttää öljyä, kuten rypsiöljyä tai oliiviöljyä.

– Sekoita ruokalusikallinen oliiviöljyä aamupuuroon tai lisää vähän öljyä salaattiin. Jotkut laittavat öljyä keitettyihin perunoihin. Ota öljyn käytön lisääminen haasteena, Asplund sanoo.

JATKUU SEURAAVALLA AUKEAMALLA ⇨

le, 2 dl bär, en tomat, 2 dl sallad och 1,5 dl tillredda grönsaker.

– Så vi får nog anstränga oss för att komma upp till det, säger hon.

Det är också viktigt att +65-åringar ökar sitt proteinintag i förhållande till den yngre befolkningen. Protein behövs bland annat för att behålla muskelstyrkan. Asplund tipsar om att blanda proteinrik kvarg i yoghurt, och ger ett enkelt smoothierecept: Mixa 2 dl mjölk, en banan, 1 dl kvarg och 225 gram blåbär.

– Prova att byta ut det vanliga tillbehöret till eftermiddagskaffet mot smoothien, uppmanar hon.

FORTSÄTTER PÅ FÖLJANDE UPPSLAG →

→ Tallriksmodellen är en bra hjälp när man vill sätta ihop en mångsidig och näringsrik måltid. En tredjedel proteiner, en tredjedel grönsaker och en tredjedel kolhydrater som potatis, spannmål eller ris. Måltidsdryck och en bit bröd hör också till.

→ Lautasmalli on hyvä apu monipuolisen ja ravitsevan aterian koostamisessa: yksi kolmasosa proteiinia, yksi kolmasosa kasviksia ja yksi kolmasosa hiilihydraatteja, kuten perunaa, viljaa tai riisiä. Ruokajuoma ja leipä kuuluvat myös ateriaan.





→

När det gäller fett handlar det om att välja rätt kvalitet: den åldrande kroppen behöver mjuka fetter. Därför är det bra att kolla att det man brer på smörgåsen har en fetthalt på 60–75 %, helst inte högre. Det är också bra att använda olja i matlagningen, till exempel rypsolja eller olivolja.

– Blanda en matsked olivolja i morgongröten eller ringa lite olja över salladen. Vissa lägger olja på kokt potatis. Ta det som en utmaning, att använda mera olja, säger Asplund.

Hon frågar pidrospelarna om de vet hur mycket vätska de dricker per dag.

– Det blir 1,5 liter, säger Sandvik.

Asplund nickar – det är helt enligt rekommendationerna på 1,5–2 liter. Hon uppmanar dem att följa med vätskeintaget för skojs skull en dag.

– Om vi dricker för lite kan vi drabbas av yrsel. Då riskerar man att falla och i värsta fall hamna på sjukhus, säger hon.

Ett allmänt råd för en välkomponerad måltid är att följa tallriksmodellen. Det innebär att måltiden delas in i 1/3 kolhydrater, 1/3 protein och 1/3 tillagade eller färska grönsaker.

– Man måste inte fylla hela tallriken, utan tänk mera i proportioner. Kolla varje dag hur det ser ut på din tallrik, säger Asplund.

Vad är då favoritmaten i sällskapet? Lillemo Libäck tvekar inte.

– Rökt abborrar och egen nypotatis. Det är överlägset godast.

Näringsguiden innehåller exempel på välsammansatta måltider i text och bild, inklusive mellanmål och kvällsmål. Livsmedelsverket har dessutom samlat mycket information

† Kosthållschefen Monika Asplund tipsar om att det är bra att ringla lite olja i morgongröten, på salladen eller den kokta potatisen för att få sig rätt sorts fett. Till höger Tor-Erik Sandvik och Carl-Erik Svanberg.

† Ruokapalvelupäällikkö Monika Asplund neuvoo, että aamupuuroon, salaattiin tai keitettyihin perunoihin on hyvä lisätä hieman öljyä, jotta ruoasta saa oikeanlaista rasvaa. Oikealla Tor-Erik Sandvik ja Carl-Erik Svanberg.

Bra proteinkällor

- Koka gröt med mjölk
- Ät kvarg, proteinpudding, yoghurt, grynost med frukt till mellanmål
- Lägg ost, ägg och fisk på bröd
- Sätt grynost, kyckling, kallskuret eller fisk i salladen
- Drinkbara shakes baserade på mjölk, kvarg eller yoghurt samt bär och frukt
- Varma smörgåsar toppat med t ex fisk, kyckling och ost
- Tillsätt ärtor, bönor och linser i soppor, sallader, som tillbehör
- Ät ägg
- Kosttillskott i form av proteinpulver, drycker och stänger

KÄLLA: *Näring och motion, Satu Jyväkorpi, Statens näringsdelegation*

på webbsidan *Livskraft för äldre*, som finns på adressen www.ruokavirasto.fi/sv/livskraft-for-aldre/. ■

Hyviä proteiinin lähteitä

- Keitä puuro maitoon
- Syö välipalaksi rahkaa, proteiini-vanukasta, jogurttia tai raejuustoa hedelmien kanssa
- Laita leivälle juustoa, kananmunaa ja kalaa
- Lisää salaattiin raejuustoa, kanaa, leikkeleitä tai kalaa
- Juotavat maito-, rahka- tai jogurttipohjaiset pirtelöt sekä marjoja ja hedelmiä
- Lämpimät voileivät, joissa on esim. kalaa, kanaa ja juustoa
- Lisää herneitä, papuja ja linssejä keittoihin ja salaatteihin lisukkeeksi
- Syö kananmunia
- Ravintolisät, kuten proteiini jauheet, juomat ja patukat

LÄHDE: *Näring och motion, Satu Jyväkorpi, Valtion ravitsemusneuvottelukunta*

⇒

Hän kysyy pidron pelaajilta, paljonko nesteitä he juovat päivässä.

– 1,5 litraa, Sandvik sanoo.

Asplund nyökkää – täysin suosituksen mukaan, joka on 1,5–2 litraa. Hän kehottaa heitä seuraamaan huvikseen nesteen saantia yhden päivän ajan.

– Liian vähäinen juominen voi aiheuttaa huimausta. Silloin voi olla vaarassa kaatua ja päätyä pahimmassa tapauksessa sairaalaan, hän sanoo.

Yleinen neuvo on koota ateria lautasmallin mukaan. Se tarkoittaa, että ateriasta 1/3 on hiilihydraatteja, 1/3 proteiineja ja 1/3 kypsennettyjä tai tuoreita kasviksia.

– Lautasta ei tarvitse täyttää kokonaan vaan voit ajatella niitä osuuksina. Katso joka päivä, miltä lautasellasi näyttää, Asplund sanoo.

Entä mikä on seurueen lempiruoka? Lillemo Libäck ei epäröi.

– Savustetut ahvenet ja omat uudet perunat. Ne ovat ehdottomasti parasta.

Ravitsemusopas sisältää tekstinä ja kuvina esimerkkejä hyvin koostetuista aterioista välipalat ja iltapalat mukaan lukien. Ruokavirasto on lisäksi koonnut paljon tietoa verkkosivustolle *Vireyttä seniorivuosiin*, joka löytyy osoitteesta www.ruokavirasto.fi/vireytta-seniorivuosiin/. ■



PEDERSÖRE BOSTÄDER

www.pedersorebostader.fi



Hos oss hittar du hem

På www.pedersorebostader.fi hittar du uppgifter om våra lediga hyresbostäder. Vi har hyresbostäder i alla kommunelar och hyr även ut färdigt möblerade lägenheter för en längre eller kortare tid i Vallbohusen i Edsevö. Skicka gärna in din bostadsansökan direkt via vår hemsida.

Fastighetssekreterare Anne Törnqvist, tel. 7850 153.

Meidän kanssamme löydät kodin

Verkkosivuiltamme www.pedersorebostader.fi löydät tietoa vapaista vuokra-asunnoistamme. Meillä on vuokra-asuntoja kaikissa kunnanosissa ja tarjoamme myös valmiiksi kalustettuja huoneistoja Vallbo-taloissa Edsevössä pidemmäksi tai lyhyemmäksi ajaksi. Voit lähettää asuntohakemuksesi suoraan kotisivujemme kautta.

Kiinteistösihteeri Anne Törnqvist, puh. 785 0153.



Handbok för superhjältar

En föreställning på Wasa Teater för 8-12-åringar och deras familjer

LÖ 13.4

TEATERBUSS TILL WASA TEATER

18 € (0-18 år) 32 € (18 år eller äldre)

I priset ingår biljett och buss.

Start från Ax kl. 12.15.

Boka till kulturbyran@pedersore.fi

FRE 23.2

SUPERHJÄLTAR PÅ AX KL. 18-20

Inled sportlovet med att delta i

Kulturhuset Ax populära

familjeevenemang. Inget inträde.

Elever lär sig agera och tänka hållbart

Skolor och gymnasier i regionen gör gemensam sak för att etablera klimat- och hållbarhetsfostran som en grundpelare i skolvardagen – både ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt. I naturklubben i Överesse skola lär sig barnen måna om naturen – och varandra.

TEXT & FOTO
Malin Henricson

DET ÄR TORSDAG EFTERMIDDAG och klassläraren Anna Smeds möter en skara ivriga femteklassare på skolgården i Överesse. Hon bär med sig rep, mikroskop och papper som ska med till en skogsdunge nära skolan.

– I dag har vi spindeltema. Vi ska gå på spindeljakt och ni ska bygga egna spindelnät, hälsar Smeds sina klubbmedlemmar.

Timmen inleds med ett spindelkviss där barnen får ta ställning till olika påståenden om spindlar. Det uppstår diskussion om varje påstående – alla är inte övertygade om att spindlar har blått blod. Men så är det, för spindlar har hemocyanin i stället för hemoglobin i blodet.

När kvisset är över säger Smeds:

– Nu ska vi kolla om ni hittar spindelnät här i skogen.

Jakten blir gynnsam, barnen hittar både nät och spindlar. Fynden studeras i ett mikroskop.

– Vågar vi lägga en tredje spindel hit? Tänk om de äter upp varandra, säger Smeds när barnen kommer med ännu en spindel till lådan där fynden samlas.

Naturklubben i Överesse skola startade som en klubb inom ramen för Finlandsmodellen, där syftet är att erbjuda elever hobbyverksamhet i direkt anslutning till skoldagen. Det nya i år är att Överesse skola är pilotskola inom projektet Gröna stigen som är en regional klimat- och hållbarhetsåtgärdsplan för den grundläggande utbildningen i årskurs 1–9. Motsvarande åtgärdsplan i gymnasier heter Gröna färden.



Naturklubben är ett led i processen att fostra eleverna att tänka och agera hållbart.

– Det handlar om att välja att göra saker som är bra för oss själva och för naturen. Och om att odla bra kompisrelationer, säger Smeds.

Hon trivs själv i naturen och vill ge eleverna möjlighet att umgås utan prestationskrav och se det fina i sin närmiljö.

– Det man tycker om, vill man också bevara, säger hon.

Gröna stigen & Gröna färden är

Oppilaat oppivat toimimaan ja ajattelemaan kestävästi

Alueen koulut ja lukiot pyrkivät yhdessä vakiinnuttamaan ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen kouluarjen peruspilariksi – sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti että kulttuurisesti. Överesse skolan luontokerhossa lapset oppivat huolehtimaan luonnosta ja toisistaan.

TEKSTI & KUVAT
Malin Henricson

ON TORSTAI-ILTAPÄIVÄ JA luokanopettaja Anna Smeds tapaa joukon innokkaita viidesluokkalaista Överesse skolan pihalla. Hänellä on köysi, mikroskooppi ja paperia, jotka otetaan mukaan koulun läheiseen metsikköön.

– Tänään aiheena ovat hämähäkit. Menemme etsimään hämähäkkejä ja teette oman hämähäkinverkon, Smeds tervehtii kerholaisiaan.

Tunti alkaa hämähäkkivisalla, jossa lapset saavat ottaa kantaa erilaisiin hämähäkkejä koskeviin väittämiin. Jokaisesta väittämästä syntyy keskustelua – kaikki eivät ole vakuuttuneita siitä, että hämähäkkien veri on sinistä. Mutta niin se on. Hämähäkeillä on veressään hemoglobiinin sijaan hemosyaniinia.

Visailun päätyttyä Smeds sanoo:

– Katsotaan nyt, löydättekö metsästä hämähäkinverkoja.

Etsintä tuottaa tuloksia. Lapset löytävät sekä verkkoja että hämähäkkejä. Löytöjä tutkitaan mikroskoopilla.

– Uskallammeko laittaa tänne kolmannen hämähäkin? Ajatelkaa, jos ne syövät toisensa, Smeds sanoo, kun lapset tuovat vielä yhden hämähäkin laatikkoon.

Överesse skolan luontokerho alkoi Suomen mallin puitteissa, jonka tarkoituksena on tarjota oppilaille harrastustoimintaa koulupäivän yhteydessä. Uutta tänä vuonna on se, että Överesse

skola toimii pilottikouluna ilmasto- ja kestävyyskassankkeessa nimeltä Gröna stigen, joka on suunnattu perusopetuksen vuosiluokille 1–9. Lukioiden vastaavan hankkeen nimi on Gröna färdén.

Luontokerho on osa prosessia, jossa oppilaita kasvatetaan ajattelemaan ja toimimaan kestävästi.

– Kyse on siitä, että valitaan tehdä asioita, jotka ovat hyväksi meille itsellemme ja luonnolle. Ja rakennetaan hyviä kaverisuhteita, Smeds sanoo.

Hän viihtyy luonnossa ja haluaa antaa oppilaille mahdollisuuden viettää aikaa ilman suoritusvaatimuksia ja nähdä lähiympäristön hienouden.

– Ihmiset haluavat säilyttää sen, mistä he pitävät, hän sanoo.

Gröna stigen ja Gröna färdén on iso hanke, jossa on mukana 39 koulua Pedersörestä, Pietarsaaresta, Kokkolasta, Kruunupyystä, Luodosta ja Uudestakaarlepystä. Rahoittajina toimivat Opetushallitus ja mukana olevat kunnat.

Tavoitteena on luoda rakenteita, jotka auttavat opettajia toteuttamaan opetuksessaan opetus suunnitelman ilmasto- ja kestävyyskasvatusta koskevat vaatimukset. Pakettiin sisältyvät myös maailmanlaajuiset kestävä kehityksen tavoitteet, kestävä kehitystä koskeva eurooppalainen osaamiskehitys ja Pietarsaaren seudun ilmastostrategia.

JATKUU SEURAAVALLA AUKEAMALLA ⇨

← Anna Smeds och eleverna utforskar naturen tillsammans, och genom olika uppgifter lär sig barnen nya saker om sin närmiljö.

← Luokanopettaja Anna Smedsin mielestä on tärkeää, että oppilaat oppivat tunnistamaan kasveja, eläimiä ja muuta luonnosta löytyvää.

→ När det är spindeltema hör det till att bygga spidelnät. Barnen använder rep och grenar för att skapa hinderbanor åt varandra.

→ Hämähäkkiteeman kuuluu tehdä hämähäkinverkko. Lapset tekevät toisilleen esteratoja köyden ja oksien avulla.



ett stort projekt som involverar 39 skolor i Pedersöre, Jakobstad, Karleby, Kronoby, Larsmo och Nykarleby. Det finansieras av Utbildningsstyrelsen och de deltagande kommunerna.

FORTSÄTTER PÅ FÖLJANDE UPPSLAG →



→

Målsättningen är att skapa strukturer som hjälper lärarna att implementera läroplanens krav på klimat- och hållbarhetsfostran i sin undervisning. I paketet väver man också in de globala målen för hållbar utveckling, EU:s ram för hållbarhetskompetens och Jakobstadsregionens klimatstrategi.

Malin Lindholm och Pia Forsman är projektledare som koordinerar arbetet och agerar idésprutor.

– Varje kommun bygger en egen lärostig för hållbar utveckling i grundskolorna samt färdplaner för hållbar utveckling i gymnasier. Syftet är att ge alla elever möjlighet till strukturerad undervisning i hållbarhetstänket, säger Lindholm.

Dessutom utvecklar man mobila klimatlaboratorier där eleverna får låna redskap för att undersöka och testa saker. Lärarna erbjuder innovationsworkshoppar och det skapas en materialbank med tips om hur man kan jobba.

Varje kommun har en pilotskola som testar det material som skapas inom satsningen.

Anna Smeds sitter med i gruppen som skapar Pedersöres lärostig.

– Det kommer att finnas en gemensam grund för alla kommuner, sedan avgör vi vad vi vill lyfta fram i Pedersöre, säger hon.

Hon påpekar att det inte handlar om enbart skogsmulleverksamhet. Det gäller också ekonomisk, social och kulturell hållbarhet.

– Vi ska lära oss att göra bra val.

↑ I naturklubben väver Anna Smeds in naturkunskap, lekar och samvaro i ett paket. Att bygga sammanhållning är en viktig del.

↑ Luontokerhossa Anna Smeds yhdistää luonnontiedettä, leikkejä ja mukavaa yhdessäoloa. Tärkeä osa kerhoa on luoda yhteishenkeä.

— Vi ska lära oss att göra bra val. Det är ett tankesätt som bör tränas tidigt. Utmaningarna ökar ju äldre eleverna blir.

ANNA SMEDS

Det är ett tankesätt som bör tränas tidigt. Utmaningarna ökar ju äldre eleverna blir, säger Smeds.

Ingen behöver uppfinna hjulet på nytt – det finns redan mycket hållbarhetstänk i läroplanen. Målet är att förtydliga processen.

– Den som jobbar med bara sjuor vet inte vad eleverna gjort tidigare. Med lärtigen blir det klart, så man inte trampar på i samma spår, utan går vidare, säger Smeds.

Projektet startade på allvar i januari i år och avslutas i maj 2024. Den 27 april samlas upp mot 800 lärare på Sursikbacken för en fortbildningsdag. Då firar man allt det fina som gjorts inom satsningen, och spänner bågen inför fortsättningen.

– Det är då dags att inspirera och motivera resten av lärarkåren i våra kommuner för att så många som möjligt nappar tag i de här tankarna och jobbar vidare med dem, säger Smeds. ■

⇒

Malin Lindholm och Pia Forsman har varit hankepäälliköinä ja koordinoivat työtä jaideoivat.

– Jokainen kunta rakentaa oman kestäväen kehityksen oppimispolun peruskouluissa sekä kestäväen kehityksen tiekartat lukioissa. Tarkoituksena on antaa kaikille oppilaille mahdollisuus jäseneltyyn kestävyysajattelun oppimiseen, Lindholm sanoo.

Lisäksi kehitetään liikkuvia ilmasto-laboratorioita, joista oppilaat saavat lainata välineitä asioiden tutkimiseen ja testaamiseen. Opettajille tarjotaan innovaatiotyöpajoja sekä luodaan aineistopankki, jossa on vinkkejä työskentelyyn.

Jokaisessa kunnassa on pilottikoulu, joka testaa laadittua aineistoa.

Anna Smeds on mukana ryhmässä, joka kehittää Pedersören oppimispolkua.

– Kaikilla kunnilla tulee olemaan yhteinen pohja, jonka lisäksi päätämme, mitä asioita haluamme nostaa esiin Pedersöressä, hän sanoo.

Hän huomauttaa, että kyse ei ole vain metsämörritoiminnasta. Kyse on myös taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta kestävydestä.

– Meidän tulee oppia tekemään hyviä valintoja. Tällaista ajattelutapaa on harjoitettava varhain. Haasteet lisääntyvät sitä mukaa kun oppilaat vanhenevat, Smeds sanoo.

Pyörää ei tarvitse keksiä uudelleen – opetussuunnitelmaan sisältyy jo paljon kestävyysajattelua. Tavoitteena on selkeyttää prosessia.

– Vain seitsemäsluokkalaisten kanssa työskentelevät eivät tiedä, mitä oppilaat ovat tehneet aiemmin. Oppimispolon ansiosta ei kuljeta samaa polkua uudelleen vaan jatketaan eteenpäin, Smeds sanoo.

Hanke käynnistyi tosissaan tämän vuoden tammikuussa ja päättyy toukokuussa 2024. 27. huhtikuuta lähes 800 opettajaa kokoontuu Sursikinmäelle jatkokoulutuspäivään. Silloin juhlietaan kaikkea hienoa, mitä hankkeen puitteissa on tehty, ja valmistaudutaan jatkoon.

– Silloin on aika inspiroida ja motivoita kuntamme muita opettajia, jotta mahdollisimman moni tarttuu näihin ideoihin ja jatkaa työskentelyä niiden parissa, Smeds sanoo. ■

Eleverna delaktiga i Axåkers konstverk

Axåkers skolas yttervägg pryds av ett stort konstverk, ett träsnitt, som fötts ur ett samarbete mellan konstnären Jon Gredmark och eleverna. Det är ett konstverk om och med barnen – och om att göra konst.

TEXT & FOTO
Malin Henricson

NÄR KOMMUNEN ANLITADE Gredmark för att göra det offentliga konstverket, tilltalades juryn av hans sätt att involvera eleverna. Han besökte skolorna i Östensö och Bennäs i vintras och bad eleverna rita teckningar med undervattenstema: varelser och växter som finns, eller kunde finnas under

vatten. Det fanns inget rätt eller fel. Gredmark ritade av barnen medan de tecknade.

Sedan åkte Gredmark hem till sin ateljé i Malax och inledde ett tidsdrygt arbete, att skapa ett motiv och karva ut det på stora träskivor. Resultatet blev ett tavla där några elevteckningar är en del av helheten.

Träsnittet invigdes i närvaro av konstnären, skolans elever och inbjudna gäster i slutet på september. Gredmark är mycket nöjd med slutresultatet och ger eleverna en eloge.

– Det här är fint och häftigt och det är er förtjänst. Jag har inte gjort

det här själv. Det handlar om er och bilder av er när ni gör konst, sade Gredmark.

Nästan 170 elever har varit delaktiga i processen. I samband med invigningen ordnades vernissage med alla elevers teckningar i skolan.

Gredmark erkänner att skapelseprocessen tog längre än han trott. Han grundmålade skivorna fyra gånger med en stark båtfärg, innan han började ta fram motivet.

– Träsnitt är en jobbig teknik. Jag trodde på förhand att det skulle innebära mycket jobb. Det blev jättejättejobbigt, ler han. ■



← Axåkers skolas elever sjöng sånger med undervattenstema när konstverket invigdes. Konstverket finns på väggen bredvid huvuddörren.

← Axåkers skolan oppilaat lauloivat taideteoksen julkistuksessa lauluja, joiden aiheena oli vedenalainen elämä. Taideteos on pääoven viereisellä seinällä.

↓ Teckningarna som inspirerat Jon Gredmark ställdes ut i skolan när konstverket invigdes.

↓ Jon Gredmarkia inspiroineet piirustukset olivat nähtävillä koululla, kun taideteos julkistettiin.



Oppilaat mukana Axåkersin taideteoksessa

Axåkers skolan ulkoseinää koristaa suuri taideteos, puukaiverrus, joka syntyi taiteilija Jon Gredmarkin ja oppilaiden yhteistyönä. Se on taideteos lapsista ja lasten kanssa – ja taiteen tekemisestä.

TEKSTI & KUVAT
Malin Henricson

KUN KUNTA VALITSI Gredmarkin tekemään julkisen taideteoksen, tuomaristo miellytti hänen tapansa osallistaa oppilaita. Hän vieraili talvella Östensön ja Pännäisten kouluissa ja pyysi oppilaita piirtämään veden alla eläviä olentoja

ja kasveja tai sellaisia, joita siellä voisi elää. Oikeaa tai väärää ei ollut. Gredmark piirsi lapsia piirtämässä.

Sen jälkeen Gredmark meni ateljehensa Maalahteen ja aloitti aikaa vievän työn veistää aihe suurille puulevyille. Tuloksena syntyi taulu, jossa on mukana muutama oppilaan tekemä piirustus.

Puukaiverrus julkistettiin syyskuun lopussa taiteilijan, koulun oppilaiden ja kutsuvieraiden läsnä ollessa. Gredmark on erittäin tyytyväinen lopputulokseen ja ylistää oppilaita.

– Tämä on hienoa ja upeaa ja teidän ansiotanne. En ole tehnyt tätä itse. Ehkä jotkut teistä tunnistavat piirus-

tuksensa taideteoksesta. Kyse on teistä ja teistä tekemässä taidetta, Gredmark sanoi.

Lähes 170 oppilasta oli mukana prosessissa. Julkistuksen yhteydessä koulussa järjestettiin taidenäyttely oppilaiden piirustuksista.

Gredmark myöntää, että luomisprosessi kesti kauemmin kuin hän oli ajatellut. Hän pohjamaalasi levyt neljä kertaa kestäväällä venemaalilla ennen kuin hän alkoi kaivertaa aihetta esiin.

– Puukaiverrus on työläs tekniikka. Ajattelin etukäteen, että työtä olisi paljon. Mutta sitä olikin tositositosi paljon, hän hymyilee. ■

När det självklara dricksvattnet krisar

En havererad råvattenbrunn i Esse, en alldeles för hög järnhalt i Jakobstads dricksvatten, bakterier i Kantlaxvatten – nyheter om störningar i vattendistributionen har duggat tätt i höst. Störningarna påminner oss om hur beroende vi är av vattnet – och vikten av krisberedskap.

TEXT & FOTO
Malin Henricson

GRUNDVATTEN FRÅN KOVJOKI blev hårdvaluta under några intensiva veckor i oktober, då vattenbolagen i både Jakobstad och Esse fick problem med sitt hushållsvatten. En vän i nöden blev Pedersöre vatten, som öppnade sina vattenkranar och delade med sig av sitt hushållsvatten. Jakobstadsborna kunde också bära hem vatten från tankbilen som Pedersöre Vatten parkerade på torget.

Pedersöre vattens insats har rönt stor uppskattning, men Kjell Gripenberg, vd för Pedersöres koncernbolag, slår sig inte för bröstet.

– Det här var två fall när vi kunde hjälpa. Nästa gång kan det vara vi som behöver hjälp. Och det räknar jag med att vi får, säger han.

Störningarna i Jakobstad och Esse blev det första större testet för den regionala krisvattenledningen som färdigställdes 2017. Via den kan Jakobstads vatten, Nykarleby kraftverk, Kronoby vatten och avlopp, Pedersöre vatten och Esse vatten hjälpa varandra i krissituationer.

– Utan den här ledningen skulle det ha varit problem i Esse. Vi öppnade kranen och matade in vatten mot Ytteresse för att avlasta Esse vatten när bolagets egen kapacitet sjönk, säger Gripenberg.

I Esse uppstod problemen när en råvattenbrunn i Lappfors hade kollapsat och stängts av från ledningsnätet. Störningen kan bli långvarig och vattenleveransen mot Ytteresse fortsätter tills Esse vatten har rätt ur hur brunnen i Lappfors kan återställas.

I Jakobstad hjälpte Pedersöre vatten till med leverans via krisvattenledningen för att tunna ut järnhalten i Jakobstadsbornas dricksvatten.

I både Esse och Jakobstad bidrog

riklig nederbörd till störningarna. Höstens regn har fyllt vattenreserverna till bredden och också grundvattennivån är hög.

– Det är inte positivt att nederbörden är så här stor. Risken ökar för att det också blir problem med grundvattnet, om det börjar läcka in förorenat vatten, säger Gripenberg.

Pedersöre vatten tar sitt vatten från Kovjoki vattens vattenverk i Kovjoki och Jeppo. Även om händelsen i Esse visar att också grundvatten har sina svagheter, är det en kriställigare råvattenkälla än ytvattnet.

– När vi använder grundvatten tar vi vatten från två olika vattenverk, ur flera brunnar från ett flertal olika grundvattenområden och sprider riskerna. Om något händer i en brunn kan vi ta ut mer vatten från andra brunnar. När man använder ytvatten påverkas allt vatten när det blir problem. Ett skräckscenari är att tex Esse ås vatten skulle bli helt otjänligt som hushållsvatten, säger Gripenberg.

Både vattenbolagen och konsumenterna kan dra lärdom av höstens händelser.

– Ofta slösar vi med vatten i onödan. Det är mycket spolande och sköljande. Vi borde bli mer medvetna och inte låta vatten rinna hela tiden. En stor del av kranvattnet rinner rakt ut i avloppet, säger Gripenberg.

Han uppmanar alla att tänka över sin krisberedskap och åtminstone ha

— Det är inte positivt att nederbörden är så här stor. Risken ökar för att det också blir problem med grundvattnet, om det börjar läcka in förorenat vatten.

KJELL GRIPENBERG

några tom dunkar hemma, att hämta vatten i när krisen kommer.

– Vi behöver tänka oss in i situationen på förhand. Vad händer när jag blir utan vatten, hur ska jag reagera och agera?

För egen del har Gripenberg än en gång påmint om vikten av kommunikation i krissituationer och att systemet är sårbart trots att vattenbolagen gör sitt bästa för att förebygga störningar.

– Det krävs hög kvalitet på kontrollsystemet och

att vi har beredskapen i skick. Det gäller hela kedjan från råvatten till konsumenternas vattenkran. Vi kan inte ta för givet att det ska fungera i alla situationer. Det har förekommit störningar förr och extremväderleken kommer att öka, säger han.

Gripenberg hoppas att beslutsfattarna inser betydelsen av att styra tillräckliga resurser till att upprätthålla och utveckla samhällstekniken och samhällsinfrastrukturen.

– Kommunerna har ansvar för vattenförsörjningen på gott och ont. Pristrycket på vattnet blir allt högre och vattnet är egentligen alldeles för billigt i förhållande till den betydelse det har för samhället säger Gripenberg. ■





Kun vesihuolto joutuu kriisiin

Romahtanut raakavesikaivo Ähtävällä, aivan liian korkea rautapitoisuus Pietarsaaren juomavedessä, bakteereita Kantlaxin vedessä – uutisia vedenjakelun häiriöistä on sadellut tiuhaan syksyn aikana. Häiriöt muistuttavat meitä siitä, kuinka riippuvaisia olemme vedestä, sekä kriisivalmiuden tärkeydestä.

TEKSTI & KUVA

Malin Henricson

KOVJOEN POHJAVEDESTÄ TULI kovaa valua lokakuussa, kun sekä Pietarsaaren että Ähtävän vesiyhtiöillä oli ongelmia talousvetensä kanssa. Apuun riensi Pedersöre Vatten, joka avasi vesihanansa ja jakoi talousvettään muille. Pietarsaarelaiset saivat myös kantaa vettä kotiin Pedersöre Vattenin säiliöautosta, joka oli pysäköitynä torille.

Pedersöre Vattenin panostusta on arvostettu paljon, mutta Pedersören konserniyhtiön toimitusjohtaja Kjell Gripenberg ei röyhistele rintaansa.

– Pystyimme auttamaan näissä kahdessa tapauksessa. Seuraavalla kerralla saatamme itse tarvita apua. Ja luotan meidän saavan apua, hän sanoo.

Häiriöt Pietarsaarella ja Ähtävällä olivat ensimmäinen suurempi testi alueelliselle kriisivesijohdolle, joka valmistui vuonna 2017. Sen avulla Pietarsaaren Vesi, Nykarleby Kraftverk, Kronoby Vatten och Avlopp, Pedersöre Vatten

← Rent och gott dricksvatten är något vi tar för givet – men höstens incidenter på olika håll i regionen visar att det lönar sig att vara förberedd på störningar i vattenleveransen.

← *Pidämme puhdasta ja hyvää juomavettä itsestäänselvytytenä – mutta syksyn tapahtumat eri puolilla seutua osoittavat, että vedenjakelun häiriöihin kannattaa varautua.*

ja Esse Vatten voivat auttaa toisiaan kriisitilanteissa.

– Ilman tätä vesijohtoa Ähtävällä olisi ollut ongelmia. Avasimme hanan ja toimitimme vettä Ala-Ähtävälle vähentääksemme Esse Vattenin kuormitusta, kun yhtiön oma kapasiteetti laski, Gripenberg sanoo.

Ähtävän ongelma syntyi, kun raakavesikaivo romahti Lappforsissa ja se suljettiin vesijohtoverkosta. Häiriö voi kestää pitkään, ja vettä toimitetaan Ala-Ähtävälle, kunnes Esse Vatten on selvittänyt, miten Lappforsin kaivo voidaan korjata.

Pietarsaarella Pedersöre Vatten auttoi laimentamaan pietarsaarelaisen juomaveden rautapitoisuutta toimitamalla vettä kriisivesijohtoa pitkin.

Runsaat sateet myötävaikuttivat häiriöihin sekä Ähtävällä että Pietarsaarella. Syyssateet ovat täyttäneet vesivarastot äärimmilleen ja myös pohjaveden pinta on korkealla.

– Näin runsas sademäärä ei ole positiivinen asia. Riski kasvaa, että ongelmia tulee myös pohjaveden kanssa, jos pohjaveteen alkaa päästä epäpuhdasta vettä, Gripenberg sanoo.

Pedersöre Vatten ottaa vetensä Kovjoki Vattenin vesilaitoksilta Kovjoella ja Jecualla. Vaikka Ähtävän tapaus osoittaa, että myös pohjavedellä on heikkoutensa, se on kriisinkestävämpi raakavesilähde kuin pintavesi.

– Kun käytämme pohjavettä, otamme veden kahdelta eri vesilaitokselta ja

useista kaivoista useilta eri pohjavesialueilta ja hajautamme riskit. Jos yhdelle kaivolle tapahtuu jotain, voimme ottaa enemmän vettä muista kaivoista. Pintavettä käytettäessä ongelmat vaikuttavat kaikkeen veteen. Kauhuskenaario

on, että esimerkiksi Ähtävänjoen vesi muuttuisi täysin talousvedeksi kelpaamattomaksi, Gripenberg sanoo.

Sekä vesilaitokset että kuluttajat voivat ottaa oppia syksyn tapahtumista.

– Tuhlaamme usein vettä turhaan. Huuhdomme ja huuhtelemme. Meidän pitäisi tiedostaa asia paremmin, emmekä saisi antaa veden juosta koko ajan. Suuri osa vesijohtovedestä valuu suoraan viemäriin, Gripenberg sanoo.

Hän kehottaa kaikkia miettimään kriisivalmiuttaan ja hankkimaan kotiin ainakin muutaman tyhjän kanisterin, joilla voi hakea vettä kriisitilanteissa.

– Meidän on mietittävä tilannetta etukäteen. Mitä tapahtuu, jos vettä ei ole. Miten reagoim ja toimin?

Omalta osaltaan Gripenberg on jälleen kerran saanut muistutuksen viestinnän tärkeydestä kriisitilanteissa ja siitä, että järjestelmä on haavoittuva, vaikka vesiyhtiöt tekevät parhaansa häiriöiden estämiseksi.

– Valvontajärjestelmän on oltava laadukas ja varautumisen pitää olla kunnossa. Tämä koskee koko ketjua raakavedestä kuluttajien vesihanaan. Emme voi pitää itsestään selvänä, että ketju toimii kaikissa tilanteissa.

Häiriöitä on esiintynyt aiemmin, ja sään ääri-ilmiöt tulevat lisääntymään, hän sanoo.

Gripenberg toivoi, että päättäjät ymmärtävät, että on tärkeää ohjata riittävästi resursseja yhdyskuntateknikan ja yhdyskuntainfrastruktuurin ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

– Kunnilla on vastuu vesihuollosta hyvässä ja pahassa. Veteen kohdistuva hintapaine kasvaa koko ajan, ja vesi on oikeastaan aivan liian halpaa suhteessa sen yhteiskunnalliselle merkitykselle, Gripenberg sanoo. ■

— *Kunnilla on vastuu vesihuollosta hyvässä ja pahassa. Veteen kohdistuva hintapaine kasvaa koko ajan, ja vesi on oikeastaan aivan liian halpaa suhteessa sen yhteiskunnalliselle merkitykselle.*

KJELL GRIPENBERG



Thomas Snellman ger biogasen ett ansikte

TEXT & FOTO
Malin Henricson

PK-Biogas strävar fortsättningvis efter att bygga en anläggning för biogasproduktion i Pedersöre. Bolaget har anställt Thomas Snellman som utvecklingschef, vars uppgift är att samla underlag för ett framtida investeringsbeslut. Han blir också bolagets ansikte utåt.

THOMAS SNELLMAN hade egentligen tänkt satsa mer på rollen som morfar vid sidan av sitt ekofjordbruk och sina samhällsuppdrag. När PK-Bio-

gas erbjöd honom jobbet som utvecklingschef blev han överrumplad, men efter lite betänketid tackade han ja. Snellman har från början följt bo-

← PK-Biogas nya utvecklingschef Thomas Snellmans uppdrag är att skapa ett beslutsunderlag för ett eventuellt investeringsbeslut, och informera om de mål som bolaget har uppnått hittills, t ex tankstationen i Edsevä.

← PK-Biogasin uuden kehityspäällikön Thomas Snellmanin tehtävänä on luoda pohja mahdolliselle investointipäätökselle ja tiedottaa yhtiön tähän mennessä saavuttamista tavoitteista, kuten Edsevän tankkausasemasta.

lagets planer att bygga en biogasanläggning, och han är imponerad av grundarbetet.

– Om någon tror att jag kan bidra till att investeringen blir av, ställer jag upp, säger Snellman.

Det är hittills PK-Biogas vd Stefan Högnabba och styrelseordförande Kjell Gripenberg som drivit PK-Biogas satsningar framåt, parallellt med deras huvudsakliga uppdrag i Kronoby energiandelslag och Pedersöres koncernbolag. Ett delmål nåddes tidigare i år, när tankstationen för fordonsgas öppnade intill riksätan i Edsevä. Samtidigt byggdes ca 9 kilometer gasrör till Bennäs, Edsevä och Källby. Det långsiktiga målet med en produktionsanläggning kvarstår, men planeringen och förutsättningarna behöver uppdateras.

– Vi behöver en person som dedikerat kan arbeta specifikt med biogasen. Thomas har rätt bakgrund, han är inne i det gröna tänket. Allt det vi gör ska vara koldioxidneutralt och han vet vad som är vettigt. Dessutom kan han jordbruk. Det är viktigt eftersom vi har tänkt använda gräs som råvara. Vi tycker Thomas är rätt man för uppgiften, säger Gripenberg.

Cirkulär ekonomi är ett av grundargumenten i projektet, vid sidan av att föra fram biogasen som en alternativ energikälla. Tanken är att det som blir över efter biogasframställningen, rejektet, ska kunna återföras till åkrarna i form av gödsel. Det gillar Snellman.

– Det här ligger helt i linje med regionens klimatstrategi att man tänker i dessa banor, säger han.

Han tror också att biogasanläggningen kan bli en vitamininjektion för jordbruket i närregionen, eftersom den dels skapar en marknad för vallodling, och dels genererar gödsel som bönderna kan använda i växtodling.

PK-Biogas har beviljats ett statsbidrag på 1,6 miljoner euro, men det

Thomas Snellman antaa biokaasulle kasvot

TEKSTI & KUVAT
Malin Henricson

PK-Biogas pyrkii edelleen rakentamaan biokaasulaitoksen Pedersöreän. Yhtiö on palkannut Thomas Snellmanin kehityspäälliköksi, jonka tehtävänä on luoda pohja tulevaa investointipäätöstä varten. Hän antaa myös yhtiölle kasvot.

får bara användas till själva biogasanläggningen.

– Vi ska se om det finns andra alternativa stödformer att söka, som kunde komplettera statsstödet, säger Gripenberg.

Han bedömer att intresset för biogas är stort i regionen och dialogen med näringslivet behöver fortsätta. Snellman säger att biogasen kan bli en konkurrensfördel för företag vars produkter går på export.

– Kunderna ställer numera krav på hållbarhet, och företagen måste uppfylla vissa klimatkrav för att få certifiering. Vi kan se till att de klarar sina målsättningar för att få certifieringen, säger han.

Gripenberg påpekar att de gasledning som bolaget byggt går förbi kommunens industriområden.

– Så det är lätt för de företag som vill etablera sig att komma i åtnjutan av gasen, säger han.

Snellman vill inte skapa oskäligen förväntningar sin egen andel i projektet, men han tycker att biogassatsningen ligger i tiden. Nu gäller det att få ordning på en komplex helhet.

– Det är många pusselbitar som ska klarna innan man sätter sig ner och tar beslut. Hela produktionskedjan ska vara på plats, säger Snellman. ■

PK-BIOGAS ägs av Pedersöre Värme (89 procent) och Kronoby Energiandelslag (11 procent).

↓ Tankstationen för fordonsgas i Edsevö är strategiskt placerad intill riksätan och nära till stamväg 68.

↓ Ajoneuvojen tankkausasema Edsevössä on sijoitettu strategisesti kasitien viereen ja lähelle kantatietä 68.

THOMAS SNELLMAN oli oikeastaan ajatellut panostaa isoisän rooliin luomaa maanviljelyn ja yhteiskunnallisten tehtäviensä ohella. Kun PK-Biogas tarjosi hänelle työtä kehityspäällikönä, hän yllättyi, mutta lyhyen harkinta-ajan jälkeen hän otti tehtävän vastaan. Snellman on alusta asti seurannut yhtiön suunnitelmia rakentaa biokaasulaitos, ja hän on vaikuttanut pohjatyöstä.

– Jos joku uskoo, että voin myötävaikuttaa investointiin toteutumiseen, olen valmiina auttamaan, Snellman sanoo.

Tähän asti PK-Biogasin toimitusjohtaja Stefan Högnabba ja hallituksen puheenjohtaja Kjell Gripenberg ovat vieneet PK-Biogasia eteenpäin samalla kun he ovat työskennelleet päätoimisesti Kronoby Energiandelslagissa ja Pedersören konserniyhtiössä. Yksi osatavoite saavutettiin aiemmin tänä vuonna, kun ajoneuvojen tankkausasema avattiin kasitien viereen Edsevössä. Samalla rakennettiin noin 9 kilometrin pituinen kaasuputki Pännäisiin, Edsevöön ja Kolppiin. Pitkän aikavälin tavoite tuotantolaitoksesta on jäljellä, mutta suunnitelmaa ja edellytyksiä on päivitetty.

– Tarvitsemme henkilön, joka voi keskittyä työskentelemään biokaasun parissa. Thomaksella on oikeanlainen tausta, hän ajattelee vihreästi. Kaiken toimintamme tulee olla hiilidioksidineutraalia, ja hän tietää, mikä on järkevää. Lisäksi hän osaa viljellä maata. Se on tärkeää, koska olemme ajatelleet käyttäen nurmea raaka-aineena. Thomas on mielestämme oikea mies tehtävään, Gripenberg sanoo.

Kiertotalous on yksi hankkeen perusargumenteista sen ohella, että biokaasua tuodaan esille vaihtoehtoisena

— Tarvitsemme henkilön, joka voi keskittyä työskentelemään biokaasun parissa. Thomaksella on oikeanlainen tausta, hän ajattelee vihreästi.

KJELL GRIPENBERG

energiälähteenä. Ajatuksena on, että biokaasutuotannossa muodostuvaa reaktiivaa voitaisiin hyödyntää pelloilla lannoitteena. Tästä Snellman pitää.

– Tällainen ajattelutapa on täysin linjassa alueen ilmastostrategian kanssa, hän sanoo.

Hän uskoo myös, että biokaasulaitoksesta voi tulla piristysruiske lähiseudun maanviljelylle, koska se luo toisaalta markkinat nurmiviljelylle ja toisaalta tuottaa lannoitetta, jota maanviljelijät voivat käyttää kasvinviljelyssä.

PK-Biogasille on myönnetty 1,6 miljoonan euron valtiontuki, mutta sen saa käyttää vain itse biokaasulaitokseen.

– Selvitämme, onko muita vaihtoehtoisia tukimuotoja, jotka voisivat täydentää valtiontukea, Gripenberg sanoo.

Hän arvioi, että alueella on paljon kiinnostusta biokaasua kohtaan ja vuoropuhelun tulee jatkua elinkeinoelämän kanssa. Snellman sanoo, että biokaasusta voi tulla kilpailuetta yrityksille, joiden tuotteet menevät vientiin.

– Asiakkaat asettavat nykyään keskeisiä vaatimuksia, ja yritysten on täytettävä tietyt ilmasto-vaatimukset sertifiointin saamiseksi. Voimme varmistaa, että he saavuttavat sertifiointia koskevat tavoitteet, hän sanoo.

Gripenberg huomauttaa, että yhtiön rakentamat kaasuputket kulkevat kunnan teollisuusalueiden ohi.

– Alueelle sijoittuvat yritykset pääsevät siis helposti hyödyntämään kaasua, hän sanoo.

Snellman ei halua luoda kohtuuttomia odotuksia omasta osuudestaan hankkeessa, mutta hänen mielestään panostus biokaasuun on ajan hengen mukaista. Nyt on aika laittaa monimutkainen kokonaisuus järjestykseen.

– Monen palapelin palan pitää vielä selkiytyä, ennen kuin päätös voidaan tehdä. Koko tuotantoketjun on oltava valmiina, Snellman sanoo. ■

PK-BIOGASIN omistavat Pedersöre Värme (89 prosenttia) ja Kronoby Energiandelslag (11 prosenttia).



Vandrarna önskar ringled och mindre grusväg

TEXT

Malin Henricson

FOTO

Jonas Thomén & Malin Henricson

Gör det möjligt att vandra kortare rundor. Förkorta sträckorna på grusväg. Märk Utterleden bättre, røj sly oftare och utöka möjligheterna att övernatta. Det är några centrala önskemål i enkäten Utterleden 2.0, vars svar används som stöd när vandringsleden utvecklas.

KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN har initierat ett utvecklingsprojekt med målsättningen att stärka den tioåriga Utterledens attraktionskraft och utveckla leden som besöksmål.

Friluftsfolket hade möjlighet att komma med synpunkter och utvecklingsidéer i en Webropolenkät i somras. 124 personer svarade – tack till er!

Det här är några centrala teman i enkätsvaren:

— Logistiken är svår när leden startar och slutar på olika platser (Lappfors och Vilobacka). I många enkät-svar önskas kortare ringrutter med start och mål på samma ställe.

— Flera anmärker på att långa avsnitt av leden går längs vägar. ”Mera stigar i skogen och mindre grusväg”, lyder önskemålet.

— Sly och gräs borde röjas undan bättre, framkommer i kommentarerna. Det förekommer också önskan om bättre märkning och nya spångar över myrarna, samt att man höjer upp våta avsnitt, t ex mellan Dicke-nas och Bockabron.

— Vedförråden sägs ofta stå tomma, när folk eldar ”för nöjes skull”. I ett svar föreslås en typ av vedautomat. Ett annat förslag är ett vedförråd vid närmaste väg, så att vandrare kan plocka med sig ved och själv bära den till rastplatsen.

— Rastplatsen vid Gädtsjön upplevs blöt och trång. Någon form av förstärkning av underlaget önskas, och mer bänkar och bord. Rastplat-

sen och vindskyddet får däremot också mycket beröm.

— En barnvänlig runda längs Utterleden önskas, och roliga gubbar av samma typ som finns längs Kortjärv naturstig, samt frågor som barn kan svara på.

— En respondent tycker det finns få övernattningsmöjligheter halv-vägs på leden, medan en annan specifikt önskar en övernattningsstuga till Nars. Kalla stugor med eldstad, nämner en tredje person.

— Det finns många förslag om hur Vildmarkscentret i Lappfors kan utvecklas. Bland annat önskas frisbeegolfbana, rullskidbana, motionstrappa, större lekpark, cykelut-hyrning, badbalja och MTB-banor.

Kommunens kulturavdelning kommer att göra en projektplan för hur Utterleden kunde utvecklas. Planen behövs när kommunen söker statsbidrag för förbättringsät-gårderna.

Enligt kultur- och välfärdsche-fen Ulrika Stenmark kommer man i mån av möjlighet att beakta de önskemål som användarna lyfter fram. Att skapa kortare rundor längs le-den eller att förkorta sträckorna på vägar förutsätter en dialog med märkägarna.

— Vi har också en begränsad ka-pacitet att utöka antalet kilometer att underhålla. Men vi ska se om det finns ställen där det är möjligt att skapa ringrutter. Det går inte längs hela leden, säger hon.



Det finns också idéer om hur man kunde guida vandrare längs ruten. I stället för fysiska informationstavlor kunde man ha QR-koder i terrängen som skannas av med mobiltelefon och leder till ljudfiler eller annan information på nätet.

Utterleden blir mer barnvänlig om det är möjligt att skapa kortare ringrutter och ha informationstavlor riktade till barn. Att göra stigen till Lostenen framkomlig med barnvagn kunde vara en målsättning. Stenmark anser att Utterleden kan vara ett perfekt utflyktsmål för barn, men det är mer ändamålsenligt att Bergö vandringsled utvecklas för barnfamiljer eftersom Bergö ligger mera centralt och tillgängligt för korta utflykter. ■

↓ Vandrarna efterlyser kortare ringrutter längs den drygt 50 kilometer långa Utterleden. Nu ska man gå samma sträcka av och an om man inte har en bil ute i terrängen vid lämplig slutpunkt.

↓ Vaeltajat kaipaavat lyhyempiä ympyräreit-tejä reilun 50 kilometrin pituisen Saukonreitän varrelle. Nyt on kuljettava sama reitti edestakaisin, jos autoa ei ole sopivassa päte-pisteessä.





← Gäddsjön är en vacker rastplats. I enkäten påtalas att området vid vindskyddet är vått och trångt. Spångarna har förnyats i år.

← Gäddsjön on kaunis taukopaikka. Kyselyvastauksissa moititaan, että tuulensuojan alue on märkä ja ahdas. Pitkospuut on uusittu tänä vuonna.

↖ I enkätsvaren önskas bättre underhåll längs leden, bland annat gräs och sly ska röjas oftare.

↖ Kyselyvastauksissa toivotaan reitin parempaa kunnossapitoa, muun muassa heinä ja vesakko tulisi raivata useammin.

— Useat huomauttavat, että pitkiä reittiosuuksia kulkee teitä pitkin. ”Enemmän metsäpolkuja ja vähemmän sorateitä”, kuuluu toive.

— Vesakko ja heinä tulisi raivata paremmin, kommenteissa esitetään. Toiveita on esitetty myös paremmista merkinnöistä ja uusista pitkospuista soiden yli. Lisäksi toivotaan, että märkiä osuuksia korotetaan, esim. Dickenasin ja Bockabronin välillä.

— Polttopuiden sanotaan olevan usein loppu, kun ihmiset tekevät tulen ”huvivuoksi”. Yhdessä vastauksessa ehdotetaan eräänlaista polttopuuautomaattia. Toinen ehdotus on sijoittaa polttopuut lähimmän tien varteen, jotta vaeltajat voivat ottaa polttopuita mukaansa ja kantaa ne itse taukopaikalle.

— Gäddsjön taukopaikkaa pidetään märkinä ja ahtaana. Ihmiset toivovat, että pohjaa vahvistetaan. Myös lisää penkkejä ja pöytiä toivotaan. Taukopaikka ja tuulensuoja saavat sen sijaan myös paljon kehuja.

— Saukonreitin varrelle toivotaan lapsiystävällistä reittiä ja samanlaisia hauskia ukkoja kuin on Kortjärven luontopolulla sekä kysymyksiä, joihin lapset voivat vastata.

— Yhden vastaajan mielestä reitin puolivälissä on vähän yöpymismahdollisuuksia, kun taas eräs toinen toivoo autiotupaa Narsiin. Kylmiä tupia tulisi jällä, mainitsee kolmas henkilö.

— Monia ehdotuksia on tullut siitä, miten Lappforsin eräkeskusta voisi kehittää. Ihmiset toivovat muun muassa frisbeegolfrataa, rullahiihtorataa, kunto-

portaita, suurempaa leikkipuistoa, pyörrien vuokrausta, paljua ja MTB-ratoja.

Kunnan kulttuuriosasto tulee tekemään hankesuunnitelman Saukonreitin kehittämiseksi. Suunnitelmaa tarvitaan, kun kunta hakee valtionavustusta parannustoimenpiteitä varten.

Kulttuuri- ja hyvinvointipäällikkö Ulrika Stenmarkin mukaan käyttäjien esittämät toiveet tullaan mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon. Lyhyempien kierrosten tekeminen tai teitä pitkin kulkevien osuuksien lyhentäminen edellyttää keskustelua maanomistajien kanssa.

— Meillä on myös rajatusti kapasiteettia lisätä kunnossapidettävien kilometrien määrää. Mutta katsotaan, jos löytyy paikkoja, joihin on mahdollista tehdä ympyräreittejä. Kaikkialla reitin varrella se ei ole mahdollista, hän sanoo.

On myös ideoita siitä, miten vaeltajia voisi opastaa reitillä. Fyysisten opastaulujen sijaan maastossa voisi olla QR-koodeja, jotka skannataan matkapuhelimella ja joiden kautta avautuu äänitiedosto tai muuta tietoa verkosta.

Saukonreitistä tulee lapsiystävällisempi, jos voidaan luoda lyhyempiä ympyräreittejä ja reitille saadaan lapsille suunnattuja opastauluja. Yksi tavoite voisi olla tehdä lveskivelle johtavasta polusta kulkukelpoinen lastenvaunuille. Stenmarkin mielestä Saukonreitti voi olla täydellinen retkikohde lapsille, mutta on tarkoituksenmukaisempaa kehittää Bergön vaellusreittiä lapsiperheille, koska Bergö sijaitsee keskeisellä paikalla ja sopii lyhyille retkille. ■

Vaeltajat toivovat ympyräreittejä ja vähemmän sorateitä

Tehkää lyhyempiä vaellusreittejä. Lyhentäkää soratiereittejä. Merkitkää Saukonreitti paremmin, raivatkaa vesakko useammin ja lisätkää yöpymismahdollisuuksia. Nämä ovat muutamia keskeisiä Saukonreitti 2.0 kyselyssä esitettyjä toiveita, joita käytetään apuna vaellusreitin kehittämisessä.

TEKSTI

Malin Henricson

KUVAT

Jonas Thomén & Malin Henricson

KULTTUURI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA on käynnistänyt kehityshankkeen, jonka tavoitteena on vahvistaa kymmenvuotiaan Saukonreitin vetovoimaa ja kehittää reittiä käyntikohteena.

Ulkoilijoilla oli kesällä mahdollisuus esittää mielipiteitä ja kehitysideoita Webropol-kyselyssä. 124 henkilöä vastasi – kiitos teille!

Alla on muutamia keskeisiä kyselyvastauksissa esiin tulleita aiheita:

— Logistiikka on hankalaa, kun reitillä on eri alku- ja pääte piste (Lappfors ja Vilobacka). Monissa kyselyvastauksissa toivotaan lyhyempiä ympyräreittejä, joissa on sama alku- ja pääte piste.



Baka tillsammans

Vuxna och barn fixar tillsammans gofika till helgen i Sursiks undervisningskök under ledning av Ida Lillqvist.



Pianospel Piano-soitto

↓ Det är möjligt att få individuell undervisning i pianospel på eftermiddagar och kvällar, på flera platser i kommunen. Bilden är ett exempel från Ytteresse skola med Mikael Björklund som lärare.

↓ *Piano-soiton opetusta järjestetään yksilöopetuksena iltapäivisin ja iltaisin eri paikoissa kunnassa. Kuvassa oppitunti Ytteresse skolassa, opettajana Mikael Björklund.*



Kettlebell Kahvakuula

↑ Effektiv och mångsidig träning med kettlebell i Edsevö skola ger starka muskler och bra muskelsamarbete. Elina Maula instruerar på både finska och svenska.

↑ *Tehokkaat ja monipuoliset kettlebell-treenit Edsevön koulussa takaavat vahvat lihakset ja hyvän lihasyhteistyön. Elina Maula ohjaa sekä suomeksi että ruotsiksi.*



Senior- gymnastik

↑ Här gympar vi för mera rörlighet och smidighet till svängig musik på Seniorgymnastik för damer och herrar 60+ i Ytteresse skola. Kursledare är Ann-Louis Wikblad. En motionsstund som är bra både för humöret och kroppen!

En onsdagskväll med MI

Häng med på MI-kurs i text och bild en vanlig onsdagskväll! De flesta av kurserna som presenteras på dessa sidor fortsätter på vårterminen. Det finns plats för nya deltagare. Välkommen med på onsdagar, eller andra kvällar i veckan!

Keskiviikkoilta MI:n seurassa

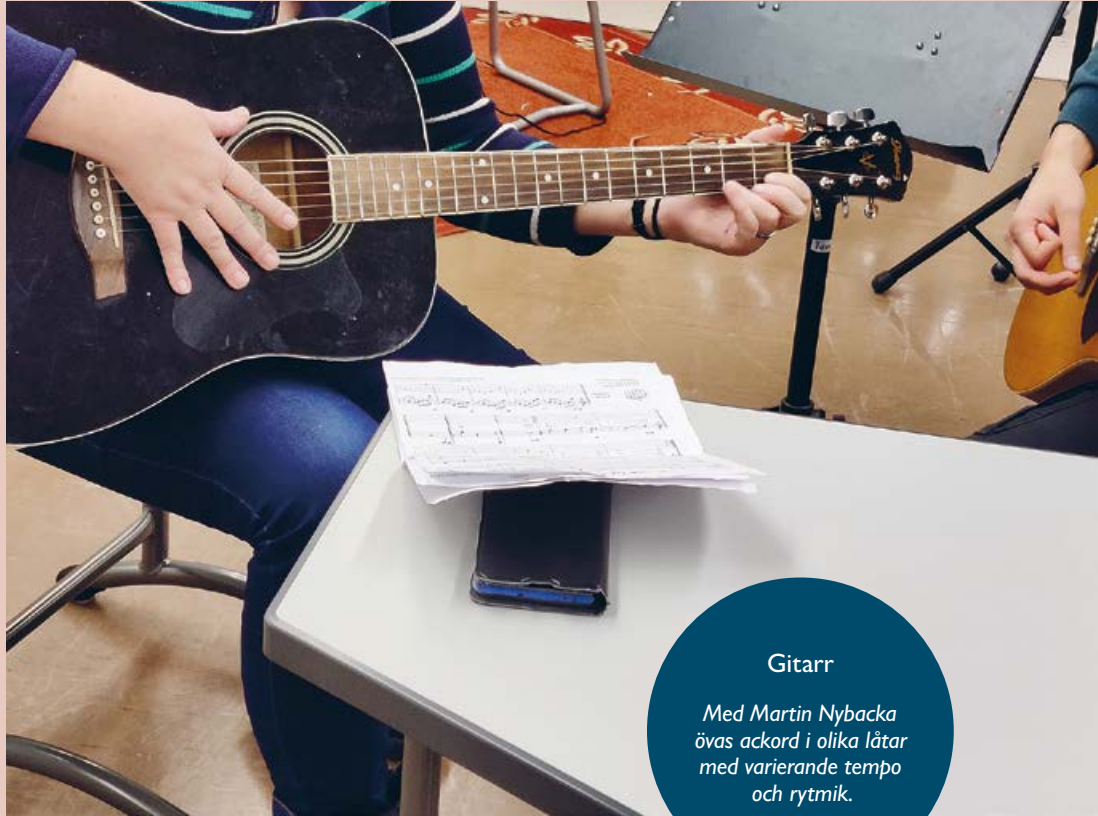
Näillä sivuilla esittelyssä kursseja, jotka järjestetään Pedersören kansalaisopistossa tavallisena keskiviikko-iltana. Useimmat kurssit jatkuvat kevätlukukaudella. Uusia osallistujia mahtuu mukaan. Tule mukaan keskiviikkoisin, tai minä tahansa muuna iltana viikossa!



Kreativa
händer

↑ På kursen Kreativa händer i bygården i Katternö växer underbara färger fram när både stickor och vävstolar arbetar. MI:s textillärare Marie-Louise Thylin undervisar och inspirerar i både vävning och övriga tekniker.

↓ Kursen Väv- och stickglädje för daglediga hålls på eftermiddagar i Sandsund vävlokal, också den med Marie-Louise Thylin som kursledare.



Gitarr

Med Martin Nybacka övas ackord i olika låtar med varierande tempo och rytmik.



Väv- och
stickglädje för
daglediga



Stickträff
Neuletreffit

← Sticka runt på olika sätt, med skiftande garn och mönster kan man göra på Stickträff med Lina Peräneva i Ytteresse skola.

← Stickträff-kurssilla voi neulaa pyöreneuleita eri tavoin, eri langoilla ja kuviolla Lina Peränevan johdolla Ytteresse skolassa.



Zumba

↑ Många svettiga och glada miner på Camilla Johanssons zumbapass i Källby skola.



Föräldra- och
barngymnastik

↑ Här var det roligt! Koordination och balans övas på Föräldra- och barngymnastiken i Överesse skola. Kursledare är Julia Byggmästar. Föräldrarna får också röra på sig och bli svettiga.



Konstkurs

↑ I ateljén i AX är det konstkurs för unga med Gunvor Häggman. Teknikerna är många och alstren varierande.



Mi:s nya programhäfte

VÅRENS PROGRAMHÄFTE DELAS UT till alla hushåll i Pedersöre i mellandagar. Programhäftet kan också hämtas från biblioteken i nejden. Hela vårt kursutbud för vårterminen presenteras på hemsidan mi.pedersore.fi från och med 18.12. Anmälan till vårterminens nya kurser öppnar **tisdag 2.1 kl. 9.00**. Kurser som fortsätter från höstterminen är redan öppna för anmälan. Du kan anmäla dig elektroniskt via mi.pedersore.fi eller ringa tel. 06-7850 275 eller 06-7850 274.

Gratis MI-kurs för dig som är född 2007

Erbjudandet om en gratis kurs för ungdomar födda år 2007 är i kraft ännu

↑ MI avslutar vårterminen 2024 med bland annat en hantverksutställning den 20 april i Sursik skola.

under vårterminen. Har du inte använt din förmånskupong, så har du ännu chansen. Kupongen kan också laddas ner från mi.pedersore.fi. Kolla in kursutbudet och anmäl dig via mi.pedersore.fi (din förälder anmäler dig via sitt familjekonto) eller ring till MI och anmäl dig till den kurs du är intresserad av. Kupongen kan sändas per e-post till mi@pedersore.fi, lämnas till kursledaren eller till huvudbiblioteket i Bennäs. Maximala värdet för kursen är 35 euro. Eventuell överstigande del faktureras.

Kupongen är personlig, den gäller bara dig som är född år 2007 och inte har använt din förmån under hösten. Kupongen bör inlämnas när du anmäler dig till kursen. Redan fakturerad kursavgift krediteras eller återbetalas inte.

Promenadkonsert och utställning 20.4.

Medborgarinstitutets läsår avslutas med en promenadkonsert kombinerat med en hantverksutställning lördagen den 20 april i Sursik. Alster från läsarets hantverks- och konstkurser ställs ut samtidigt som deltagare från musikkurserna uppträder med sång och musik.

Du är hjärtligt välkommen! Närmare info i programhäftet, på vår hemsida och i sociala medier under våren. ■

Kurs- och föreläsningsnyheter

VINTERAKVARELLER, WORKSHOP 27.1 med Ann-Sofie Eriksson.

TRÄDGÅRDSPLANERING, 2 kurser i januari med Sandra Konttinen.

HSP – vänd din känslighet till din styrka, workshop, 10.2 med Michaela Relander.

GÖR DINA PERSONLIGA BARFOTASKOR, 17–24.2 med Marina Peltonen.



ANTI-INFLAMMATORISK KOST, 22.2 föreläsning med Mia Vikander, Sverige.

HANDY PARTNER – HAPPY HOUSEHOLD, 8–9.3 med Ann-Sofi Sandell-Wikar.



LYMFAFLOW – FÖRELÄSNING OCH YOGA, 17.3 med Maria Ivars och Nina Åbrandt.

KERAMIKHELG MED TRÄDGÅRDSTEMA, 23–24.3 och 6.4 med Sonja Ekstrand.

LYCKAS MED TOMATER, 8.4, trädgårdsföreläsning med Margareta Wickman.

I HUVUDET PÅ DIN HUND – lär dig förstå din bästa vän, föreläsning 11.4 med hundcoachen Fredrik Karlsson.

STANNA UPP OCH ANDAS, evenemang vid Lappfors skidstuga 18.5 med Camilla Kronholm och Camilla Fagerholm. ■

NYHET! GRATIS MI-KURS!! ★

Nu har du, som är Pedersörebo, studerande och född år 2007 möjlighet att delta i en (1) gratis kurs vid Pedersöre MI inom valfritt område.

Om du skickar inlämnar in kupongen till Pedersöre MI deltar du gratis i en kurs (max. värde 35 €, av överstigande del faktureras). Eventuell kursmaterial betalar du själv.

Den enda kravet är att kupongen inlämnas i samband med att du anmäler dig till kursen. Har du redan blivit tilldelad kursavgiftskontonummer är det tyvärr för sent. Kupongen gäller under läsåret 2023 - 2024.

Kolla in våra kurser på hemsidan mi.pedersore.fi och anmäl eller i din förälder anmäler dig via ditt familjekonto, eller ringa tel. 06-7850 275 eller 06-7850 274 och anmäl dig till den kurs du är intresserad av. Många kurser blir snabbt fulla, så anmäl så snart som möjligt! Kontakta mi@pedersore.fi, 06-7850 274.

Vi ses på kurs!

Kupongen gäller endast ett läsaår och är inte överförlig. mi.pedersore.fi

Denna kupong ger dig rätt till **1 GRATIS KURS hos Pedersöre MI (värde max. 35 €)** under läsåret 2023 - 2024.

Sänd in kupongen per e-post till mi@pedersore.fi, se den till kursledaren eller kursstart eller lämna in den till huvudbiblioteket i Bennäs så snart som möjligt. Inlämnandet av kupongen krediteras snarast möjligt till ditt konto. Inlämnandet av kupongen är personligt och gäller bara just dig!

Namn: _____
Adress: _____
Födelselställe: _____
Kurs som jag anmält mig till: _____

Kansalaisopiston uusi kurssiohjelma

KEVÄÄN KURSSIOHJELMA JAETAAN väli-päivinä kaikkiin Pedersören kotitalouksiin. Kurssiohjelman voi hakea myös seudun kirjastoista. Koko kevätlukukauden kurssitarjontamme löytyy osoitteesta mi.pedersore.fi 18.12. alkaen. Ilmoittautuminen kevätlukukauden uusille kursseille alkaa tiistaina 2.1. klo 9.00. Syysluku-kaudella alkaneille ja keväällä jatkuville kursseille voi ilmoittautua jo nyt. Voit ilmoittautua sähköisesti osoitteessa mi.pedersore.fi tai soittamalla numeroon 06-7850 275 tai 06-7850 274.

Ilmainen kurssi vuonna 2007 syntyneille

Vuonna 2007 syntyneille nuorille on tarjolla ilmainen kurssi. Tarjous on voimassa vielä kevätlukukauden. Jos et ole käyttänyt etukuponkiasi, sinulla on siihen vielä mahdollisuus. Kupongin voi myös ladata osoitteesta mi.pedersore.fi. Tutustu kurssitarjontaan ja ilmoittaudu osoitteesta mi.pedersore.fi (vanhempasi ilmoittaa sinut perhetilin kautta) tai soita kansalaisopistoon ja ilmoittaudu sinua kiinnostavalle kurssille. Kupongin voi lähettää sähköpostitse osoitteeseen mi@pedersore.fi tai toimittaa kurssin ohjaajalle tai Pännäisten pääkirjastoon. Kurssin enimmäisarvo saa olla 35 euroa. Mahdollisesti ylimenevä osa laskutetaan.

Kuponki on henkilökohtainen. Se koskee vain sinua, joka olet syntynyt vuonna 2007 ja joka et ole käyttänyt etua syksyllä. Kuponki on toimitettava, kun ilmoittaudut kurssille. Jo laskutettua kurssimaksua ei hyvitetä tai palauteta.



↑ MI päättää kevätlukukauden 2024 muun muassa käsityönäyttelyllä 20. huhtikuuta Sursikilla.

Kävelykonsertti ja näyttely 20.4.

Kansalaisopiston lukuvuosi päättyy kävelykonserttiin ja käsityönäyttelyyn lauantaina 20. huhtikuuta Sursikilla. Lukuvuoden käsityö- ja taidekursseilla syntyneet teokset ovat esillä näyttelyssä samalla kun musiikkikurssien osallistujat laulavat ja soittavat.

Sydämellisesti tervetuloa! Tarkempia tietoja on kurssiohjelmassa, verkkosivuillemme ja sosiaalisessa mediassa kevään aikana. ■



Samla skidkilometrar i vinter

VI HOPPAS PÅ en snörik vinter, så att alla får möjlighet att ge sig ut i skidspåren och samla motionspoäng. IK Falken och kommunen planerar nämligen en gemensam skidkampanj, med syftet att få alla – barn, ungdomar och vuxna – att röra på sig på skidor.

Konceptet är enkelt, man skidar och skriver ner hur många kilometer det blir per dag på ett poängkort. Kortet kan hämtas i kommunens bibliotek när kampanjen startar. Man kan nå upp till tre olika nivåer, beroende på hur många kilometer man skrapar ihop: guld-, silver- eller bronsnivå. Efter avslutad kampanj lottas det ut priser bland deltagarna i varje kategori.

Kampanjstarten är inte spikad i skrivande stund, det beror på snösituationen. Håll utkik efter mer information på kommunens webbplats, i appen, Pedersöres konto på Instagram och Facebook, samt i IK Falkens sociala mediekanalet.

Kampanjen pågår till den sista april 2024. Det står på poängkortet hur man rapporterar sitt resultat. Det blir också möjligt att skriva ut sitt eget poängkort på kommunens webbplats.

TEXT & FOTO: MALIN HENRICSON

Talvella kerätään hiihtokilometrejä

TOIVOMME LUMISTA TALVEA, jotta kaikki pääsevät hiihtämään ja keräämään liikuntapisteitä. IK Falken ja kunta suunnittelevat yhteistä hiihtokampanjaa, jonka tarkoituksena on saada kaikki – lapset, nuoret ja aikuiset – liikkumaan suksilla.

Konsepti on yksinkertainen: hiihdät ja merkitset päiväsaikojen pistekorttiin. Kortin voi noutaa kunnan kirjastoista, kun kampanja alkaa. Voit saavuttaa kolme eri taso sen mukaan, kuinka monta kilometriä keräät: kulta-, hopea- tai pronssitaso. Kampanjan lopussa kunkin luokan osallistujien kesken arvotaan palkintoja.

Kampanjan alkamisajankohtaa ei ole vielä tätä kirjoitettaessa löyty loppuun, lumitilanteen vuoksi. Seuraa kunnan tiedotuskanavia (Facebook, Instagram, sovellus ja verkkosivusto) tai IK Falkenin sosiaalisen median kanavia saadaksesi ajantasaista tietoa.

Kampanja jatkuu huhtikuun 2024 loppuun asti. Tulokortissa on tietoa siitä, miten voit raportoida tuloksesi. Oman tulokortin voi myös tulostaa kunnan verkkosivuilta.

TEKSTI & KUVA: MALIN HENRICSON

UUTUUS! ILMAINEN MI-KURSSI!! 🌟

Nyt sinulle, joka olet Pedersörenlinen, opiskelija ja syntyneet vuosina 2007 mahdollisuus osallistua 1^o ilmaiseksi Pedersörenin kotitalouksissa vapaaehtoisuudessa.

Läheta kuponki ahaalla mi.pedersore.fi ja osallistu kurssille ilmaiseksi! (maksimiarvo 35 €, maksu, viivottelu, lasku, nettotulot). Mahdollinen kurssimaksu maksetaan kassalla.

Ilmaa vaatimus on, että kuponki toimitetaan maille! Ilmoittautuminen yhteystietojen kautta. Jos olet jo osallistunut, on valittavana ei-äännyttämällä. Kuponki on voimassa lukuvuonna 2023 - 2024.

Käytä kuponki kevätlukukaudella mi.pedersore.fi ja ilmoita vanhempiasi ilmoittamaan perhetilin kautta tai soita puh. 06-7850 275 tai 06-7850 274 ja ilmoita kassalle, josta olet ilmoittanut.

Mikäli kurssi näyttävät neopetit, josta ilmoitetaan mahdollisimman pian! Ilmoittautuminen alkaa maanantaina 2.1. klo 9.00.

Nähdään kurssilla!

Tämä kuponki oikeuttaa
1 ILMAISEEN KURSSIIN
Pedersörenin Hässä (maksu arvo 35 €)
lokakuusta 2023 - 2024

Läheta kuponki sähköpostitse osoitteeseen mi.pedersore.fi, josta kuponki kassaan opettajalle tai pääkirjastoon, Pännäisten ilmoittautumisen yhteydessä! (laskutettu maksimikoko ei hyödyntä) ilmoittautu. Ilmoittautuminen yhteystietojen kautta mi.pedersore.fi tai soita puh. 06-7850 275 tai 06-7850 274.

Kuponki on henkilökohtainen ja koskee vain sinua!

Nimi: _____
Osoite: _____
Syntymäpäivä: _____
Kurssi, jolle ilmoittaudun: _____

Platser i litteraturen ska locka till läsning

Projektet Litterära hotspots i Pedersöre använder ett annorlunda grepp för att väcka läsarnas intresse för lokalproducerad litteratur. Utgångspunkten är tio platser i Pedersöre.

TEXT & FOTO
Malin Henricson

VISSTE DU ATT ett foto av Överesse skola finns med i den tredje boken i serien Patrik, Irene och Pensionärs-makten, som Joanna Vikström Eklöv har gjort illustrationerna till? Eller att författaren Kaj Korkea-aho hade Nådjärvi i tankarna när han skrev om Svartsjön i sin prisbelönade bok *Se till mig som liten är?*

Sådana detaljer lyfter personalen vid Kulturhuset Ax fram i sitt senaste projekt *Litterära hotspots i Pedersöre*, som nått målrakan under hösten. Arbetet har utmynnat i ett 24-sidigt häfte som presenterar tio platser i Pedersöre och lika många författare som inspirerats av dessa platser när de skrivit sina böcker, dikter eller pjäsmanus.

Vissa platser kan bara anas i litteraturen, andra nämns rent konkret av författaren.

Det går att låna häftet vid alla bibliotek i Pedersöre. Man kan nöja sig med att läsa enbart texterna och beundra Joanna Vikström Eklövs illustrationer – men då missar man en

del av upplevelsen. Genom att scanna QR-koden som finns på varje uppslag i häftet får man ta del av videoklipp från de aktuella platserna och lyssna på en uppläsning ur den bok som knyter an till dem. Uppläsningen är gjord av Lilian Ruotsala medan Dennis Rönngård har filmat.

Specialbibliotekarien och projektledaren Lisa Ahlvik, illustratören Joanna Vikström Eklöv, kulturproducenten Dennis Rönngård och bibliotekschefen Solveig Hortans välkomnar alla med på en kulturhistorisk rundtur i Pedersöre, antingen digitalt från hemmasoffan eller genom att besöka platserna på riktigt.

– Vi hoppas att man via platsen blir intresserad av litteraturen som den handlar om, säger Ahlvik.

Hon är glad och stolt över slutresultatet och lovordar illustrationerna som Joanna Vikström Eklöv har gjort till varje plats. Illustrationerna finns med i häftet, och ställs också ut i huvudbiblioteket i Bennäs, alldeles till höger om huvudentrén.

Vikström Eklöv har strävat efter att fånga stämningen på platserna i stället för att göra direkta avbilder från platserna.

– Platser är vanligen fulla av minnen och känslor. Då är det bra att jobba med lager av olika slag. Det här är upplevelsekonst som ska kännas inuti, vara en upplevelse för både hjärta och hjärna, säger hon.

Hon använder starka färger i illustrationerna och har till exempel målat Sursik skola klarröd.

– Tänk dig tre år av högstadiékänslor, säger Vikström Eklöv.

Sursik skola hör ihop med Kaj Korkea-ahos och Ted Forsströms ungdomstrilogi *Zoo!*, utan att skolan direkt nämns i böckerna. Men eftersom författarna har tillbringat tre år på Sursikbacken kan man föreställa sig att duon fått inspiration därifrån.



— Det här är upplevelsekonst som ska kännas inuti, vara en upplevelse för både hjärta och hjärna.

JOANNA VIKSTRÖM EKLÖV

Alla författare – och de som förvaltar upphovsrätten för dem som gått bort – har varit positivt inställda till Litterära hotspots.

– De har tyckt om idén och har hjälpt till genom att ge förslag på stycken som ska läsas upp i videon, säger Ahlvik.

FORTSÄTTER PÅ FÖLJANDE UPPSLAG →

Litterära hotspots i Pedersöre

PLATSER OCH FÖRFATTARE som presenteras:

- Åliden – Tom Wilhelms
- Kiisk – Viola Renvall
- Nådjärvi – Kaj Korkea-aho
- Essegården – Kurt West
- Överesse skola – Joanna Vikström Eklöv
- Wärvakull stein – Max Svedlund
- Forsby dansbana – K-G Olin
- Sursik skola – Ted Forsström
- Strömfåran, Östensö – Gun Anderssém-Wilhelms & Greta Stenman
- Blomqvists plantskola – Leif Blomqvist

PROJEKTET STÖDS AV Regionförvaltningsverket i västra och inre Finland.



Kirjallisuudesta tutut paikat houkuttelevat lukemaan

Litterära hotspots i Pedersöre -hanke herättelee erilaisella otteella lukijoiden kiinnostusta paikalliseen kirjallisuuteen. Lähtökohtana on kymmenen paikkaa Pedersöressä.

TEKSTI & KUVAT
Malin Henricson

TIESITKÖ, ETTÄ ÖVERESSE skolasta on kuva Patrik, Irene och Pensionärsmakten sarjan kolmannessa kirjassa, jonka Joanna Vikström Eklöv on kuvittanut?

← Litterära hotspots har varit ett teamarbete som resulterat i en multimedial slutprodukt i form av text, illustration, ljud och video. Solveig Hortans, Dennis Rönngård (stående), Joanna Vikström Eklöv och Lisa Ahlvik (sittande) har alla bidragit till helheten.

← Litterära hotspots on ollut tiimityö, jonka lopputuloksessa yhdistyvät teksti, kuvitukset, ääni ja video. Solveig Hortans, Dennis Rönngård, Joanna Vikström Eklöv ja Lisa Ahlvik ovat kaikki antaneet panoksensa kokonaisuuteen.

Tai että kirjailija Kaj Korkea-aho ajatteli Nådjärveä, kun hän kirjoitti Svartsjön-järvestä palkitussa *Se till mig som liten* är kirjassaan?

Tällaisia yksityiskohtia Kulttuuritalo Axin henkilökunta nostaa esiin uusimassa hankkeessaan nimeltä *Litterära hotspots i Pedersöre*, joka saavutti loppusuoran syksyllä. Työn tuloksena on syntynyt 24-sivuinen vihko, joka esittelee kymmenen paikkaa Pedersöressä ja yhtä monta kirjailijaa, jotka ovat inspiroituneet kyseisistä paikoista kirjoittaessaan kirjojaan, runojaan tai näytelmäkirjoituksiaan.

Joitakin paikkoja voi vain arvailla kirjojen kuvausten perusteella, kun taas toiset mainitaan kirjoissa nimeltä.

Vihkon voi lainata kaikista Pedersören kirjastoista. Vihkosta voi lukea pelkästään tekstit ja ihastella Joanna Vikström Eklövin kuvituksia – mutta silloin osa elämäksestä jää kokematta. Jokaisella aukeamalla on QR-koodi, jonka skannaamalla voi katsoa videon kyseessä olevasta paikasta ja kuunnella näytteen paikkaan liittyvästä kirjasta. Lukijana on toiminut Lilian Ruotsala ja kuvauksesta on vastannut Dennis Rönngård.

Erikoiskirjastonhoitaja ja hankepäällikkö Lisa Ahlvik, kuvittaja Joanna Vikström Eklöv, kulttuurituottaja Dennis Rönngård ja kirjastonjohtaja Solveig Hortans toivottavat kaikki tervetulleiksi kulttuurihistorialliselle kierrokselle Pedersöreen. Kierroksen voi tehdä digitaalisesti kotisohvalta tai käymällä paikoissa oikeasti.

– Toivomme, että ihmiset kiinnostuvat paikkojen kautta kirjallisuudesta, joka käsittelee niitä, Ahlvik sanoo.

Hän on iloinen ja ylpeä lopputuloksesta ja ylistää Joanna Vikström Eklövin kuvituksia paikoista. Kuvitukset löytyvät vihkosta ja ovat nähtävillä myös Pännäisten pääkirjastossa pääsisäänkäynnin oikealla puolella.

Vikström Eklöv on pyrkinyt vangitsemaan paikkojen tunnelman sen sijaan,

Kirjallisuudesta tutut paikat Pedersöressä

ESITELTÄVÄT paikat ja kirjailijat:

- Åliden – Tom Wilhelms
- Kiisk – Viola Renvall
- Nådjärv – Kaj Korkea-aho
- Essegården – Kurt West
- Överesse skola – Joanna Vikström Eklöv
- Wärvakull-siirtolohkare – Max Svedlund
- Forsbyn tanssilava – K-G Olin
- Sursik skola – Ted Forsström
- Strömfåran, Östensö – Gun Anderssen-Wilhelms & Greta Stenman
- Blomqvistin taimisto – Leif Blomqvist

LÄNSI- JA SISÄ-SUOMEN aluehallintovirasto tukee hanketta.

että hän olisi tehnyt suoria jäljennöksiä paikoista.

– Paikat ovat yleensä täynnä muistoja ja tunteita. Silloin on hyvä työskennellä erilaisten kerrosten kanssa. Tämä on elämäystaidetta, joka tulee tuntea sisimmässä. Sen tulee olla elämys sekä sydämmelle että aivoille, hän sanoo.

Hän käyttää kuvituksissa voimakkaita värejä ja on maalannut esimerkiksi Sursik skolan kirkkaanpunaiseksi.

– Ajattele yläkouluun liittyviä tunteita kolmen vuoden ajalta, Vikström Eklöv sanoo.

Sursik skola liittyy Kaj Korkea-ahon ja Ted Forsströmin *Zoo!*-nuorisotrilogiaan, vaikka koulua ei suoraan mainita kirjoissa. Mutta koska kirjailijat ovat viettäneet kolme vuotta Sursikinmäellä, kaksikon voi kuvitella saaneen inspiraationsa sieltä.

JATKUU SEURAAVALLA AUKEAMALLA ⇨



↑ Joanna Vikström Eklöv har jobbat med att fånga känslan på platserna i stället för att avbilda dem direkt i sina illustrationer.

↑ Joanna Vikström Eklöv on pyrkinyt vangitsemaan paikkoihin liittyviä tunteita sen sijaan, että hän olisi jäljentänyt ne suoraan kuvituksiinsa.

→

Arbetsgruppen har strävat efter att få till en geografisk och genremässig bredd i urvalet av platser och litteratur. Allt från skönlitteratur och fackböcker till poesi och krigsmemorarer finns med.

Joanna Vikström Eklöv tycker slutresultatet är en snygg, genomtänkt och mångsidig helhet. I dessa tider, när hälsa och välmående ständigt är på tapeten, vill hon hålla fram kulturens roll.

– I Pedersöre är vi duktiga på idrott – men det är bra att vi lyfter fram att vi har en stor kulturskatt också. Själén behöver också näring, säger hon. ■

⇒

Kaikki kirjailijat ja edesmenneiden teki-jänoikeuksia hallinnoivat henkilöt ovat suhtautuneet positiivisesti Litterära hotspots hankkeeseen.

– He ovat pitäneet ideasta ja autta- neet ehdottamalla kohtia kirjoista, jota luetaan videolla, Ahlvik sanoo.

Työryhmä on pyrkinyt siihen, että vihkossa esitellään laaja valikoima eri paikkoja ja kirjallisuuden lajeja. Mukana on kaikkea kaunokirjallisuudesta ja tietokirjoista runouteen ja sotamuis- telmiin.

Joanna Vikström Eklövin mielestä lopputulos on hieno, harkittu ja monipuolinen kokonaisuus. Näinä aikoi- na, kun terveys ja hyvinvointi ovat jat- kuvasti tapetilla, hän haluaa pitää esillä kulttuurin roolia.

– Pedersöressä olemme ahkeria ur- heilemaan, mutta on hyvä tuoda esiin myös kulttuuriaarteitamme. Sielu tarvitsee myös ravintoa, hän sanoo. ■

Nytt på Pedersörehyllan 2023

I HUVUDBIBLIOTEKETS HEMBYGDSSAMLING samlar vi ma- terial om Pedersöre eller material som har producerats av Pedersörebor. Från slutet av oktober 2022 till början av november 2023 har vi skaffat eller fått nedanstående verk som gåva. Tack för alla tips och donationer!

Uutta Pedersörehyllässä 2022

PÄÄKIRJASTON KOTISEUTUKOKOELMAAN KERÄÄMME pe- dersöreaiheista kirjallisuutta. Alla olevassa luettelossa ovat mukana hankinnat ajalta lokakuu 2022 – marras- kuu 2023. Kiitämme kaikista lahjoituksista ja vinkeistä!

AHLGREN, EMMA M.FL.: *Bländad av död och kärlek: 130 år finlandssvensk poesi. Antologi.*

AHLGREN, EMMA: *Hur kärlek fungerar.*

AHLVIK, LISA (PROJEKTLEDARE): *Litterära hotspots. Peder- söre kommunbibliotek.*

BARKAR, STEFAN: *En resa tillbaka i tiden: händelser i Fors- bys historia mellan åren 1500 och 1950.*

FINHOLM, SONJA (REDAKTÖR): *Livet bakom ratten: B&J Kanckos 1979–2019. Bengt och Jan Kanckos transport- företags 40-årshistorik.*

FINHOLM, SONJA (REDAKTÖR): *När synen sviker: Norra Österbottens svenska synskadade 1972–2022.*

FORSS, GERD & MIKAEL: *Änglahotellet.*

FORSS, MIKAEL: *Bortom mörkret.*

FORSSTRÖM, TED: *Snälla Stella, sluta skälla!*

HJULFORS, JOHANNA (FÖRFATTARE, FOTOGRAF): *Giv mig styrka.*

KÄCKO, MARIANNE & NYGÅRD, HENRY: *Flykting i eget land: Kemijärviborna i Purmo 1944–1945. Överpurmo Hem- bygdsförening och Purmo pensionärer r.f.*

NEUMAN, JOHN: *Pedersöre Spelmanslag r.f. 50 år.*

NYGÅRD, HENRY: *Kampen för vården: ett österbottniskt perspektiv på den nationella social- och hälsovårds- reformen.*

NYGÅRD, HENRY: *Taistelu hoidon puolesta: Pohjanmaan näkökulma kansalliseen sosiaali- ja terveydenhuol- touudistukseen.*

OTHMAN, HENRIK: *Always Ahead: historien om Elho 1968– 2022.*

PENTTINEN, BIRGITTA, HÖGLUND, GUN & WILLFORS, MAJ- VOR (REDAKTÖRER): *Kyrkoby Marthaförening 100 år: Från spinnntalko till tortillakvällar.*

RUOTSALA, LILIAN (FÖRFATTARE) & FORSBLUM, LINA (ILLUS- TRATÖR): *Mickis, Nanna & Tova: bytt är bytt.*

RÖNNBACKA, BO: *Berättelser från min avkrok.*

RÖNNBACKA, CHRISTIAN: *Riskiretki: seikkailu muinai- silla reiteillä.*

VILLSTRAND, NILS ERIK (REDAKTÖR, FÖRFATTARE) M.FL.: *Is: på olika vis. Meddelanden från Sjöhistoriska institutet vid Åbo Akademi.*

ÅKERBLUM, MÅNS: *ÖID-orientering 1970–2022.*

ÖSTMAN, LARS-ERIK: *Boken om Larsmo bys samfällda Utskog.*

Galleri Bruno GALLERIA BRUNO

Kommande utställningar – Tulevat näyttelyt

JANUARI – *Tammikuu*
Gabriella Victorzon
Målningar / *Maalauksia*

FEBRUARI – *Helmikuu*
Gunilla Björklund,
Gun Österbacka
Fotografier / *Valokuvia*

MARS – *Maaliskuu*
Jan Björk
Månadens bild / *Kuukauden kuva*

APRIL – *Huhtikuu*
Andy Sundqvist
Målningar / *Maalauksia*

MAJ – *Toukokuu*
Eija Strandwall
Målningar / *Maalauksia*

JUNI – *Kesäkuu*
Gurli Rönqvist
Akvareller / *Akvarelleja*


Öppettider – Aukioloajat

1.9.22–31.5.23

MÅNDAG–ONSDAG /
Maanantai–keskiviikko
8.00–20.00

TORSDAG, FREDAG /
Torstai, perjantai
8.00–17.00.





	VÄRDAG- LIGT ORD FÖR POJKE		FISK		TRÄL		GÖTA		AMFÖRA		SKAM
	→						RED OCH STRED BAK- STRÄM				
	DALIGA VÄNDR HÄRTÄNK ER VI PÅ REFRÄNGM								TITA BAKÄT		
										SÅPA	
	FRUKT		FISKE- REDSKAP		15/8 VAKEN						
							JORD- LAGER				ORA- TION
	PISANG		KRYDDA GREK						HIT STAD I USA		
							FÖRNTIDA STAD I SYDEN ELLEN GRÖN				
	SNUDDA VID SÄGO- VÄSLN									TRENNE	
UPPEN- BAR	↓	↙	SÄDES- SLAG	FÄGEL	JÄRN SER ELEVER FRAM MOT		LUTE- TIUM	SNÖ- HYDDA	PODAGER TROPISK FRUKT		SVENSK DECKAR FÖR- FATTARE
									ADELS- TITEL TORK- HUSET		
LAW- RENCIUM			IOWA DRYCK		TECKEN- TYDARE UTGER					OKÄND	ERIK ANDERSSON ISABEL FÖRFATTARE
							HON ÄR VÄL ET LÄN FRÅN FINSKAN?				KAN MAN VINNA?
KUSLIG			PERIOD DEN KAN MAN HÄLLA UTPE				SÄLL- SYNT UTKAST				
						HELGON- BILD		LÄGGER SKYTT ANNA EDBERG		LOGA- RITM BLIR ÄL?	GÖTT- GÖRA
SVASSADE SEGT VIRKE					18/5 GITTER				FEST- KLÄNNING	UTLED	
			BOR I BAGDAD OCKSÅ ETT NEJ							FINSKT POJKNAMN FRAMT- ANDA	
ILSKEN					BLOMMA			OMRÅDE I ETIOPIEN			
BMA 2023	KRAN				NOBEL- STIF- TELSEN			KROG			

Krysset

POSTA KRYSET TILL Pedersöre kommun, Skrufvlagatan 2, 68910 Bennäs. Märk kuvertet "Krysset". Vi vill ha ditt svar senast den 19 januari 2024. De tre först öppnade rätta lösningarna belönas! Vinnarna underrättas personligen.

NAMN _____

ADRESS _____

POSTADRESS _____

Föreningsgalan

www.pedersore.fi

Välkommen på fest i Kållby samlingshus
fredagen den 26.1 2024 kl. 19

Tervetuloa juhlaan perjantaina 26.1.2024 klo 19

DET BLIR FEST och galastämning när vi firar våra föreningar och deras insatser. Under kvällen tillkännager vi vem som får Pedersöreklodlockan och uppvaktar våra mästerskapsmedaljörer. Årets förening, årets eldsjäl, årets arrangör, årets idrottare och årets ungdom tillkännages.

Vi bjuder på kaffe, tilltugg och trevligt program.

Anmäl dig senast 14.1 till kulturbryan@pedersore.fi. Kom ihåg att meddela ev. matallergier.

NOMINERA DIN KANDIDAT FÖR:

- Årets förening
- Årets eldsjäl
- Årets arrangör
- Årets idrottare
- Årets ungdom

Meddela även kultur- och idrottsprestationer. Vi vill ha in alla nomineringar senast 8.1.2024. Mera information om nomineringsförfarandet hittar du på www.pedersore.fi/foreningsgalan.

Mästerskapsmedaljörer

Anmäl de prestationer som under året resulterat i en officiell mästerskapsmedalj för en individuell idrottare. Idrottaren bör vara 14 år eller äldre och vara skriven i eller tillhöra en förening i Pedersöre. Idrottare i åldern 16–29 år premieras med ett stipendium.



↑ Pedersöreklodlockan 2023 / Pedersöreklodlocka 2023: Carina Rönnlund.

Seuragaala

EHDOTA OMA EHDOKKAASI PEDERSÖREN SEURAGAALAN 2024.

Lähetä meille kaikki ehdotuksesi viim. 8.1 2024. Lisätietoja nimitysmenettelystä löytyy www.pedersore.fi/seuragaala.

Ilmoittaudu juhlaan viim. 14.1. osoitteeseen kulturbryan@pedersore.fi.

Mestaruusmitalistit

Ilmoita urheilusaavutukset, jotka vuoden aikana ovat tuoneet yksittäiselle urheilijalle virallisen mestaruusmitalin. Urheilijan tulee olla vähintään 14 vuotta vanha ja hänen tulee asua kunnassa tai kuulua pedersöreläiseen urheiluseuraan. Urheilijoille ikäluokissa 16–29 vuotta myönnetään apuraha.